

UKRAINIAN

TRIDENT

BI-MONTHLY

Орган Української Національно-Державної Думки

Ч. 5 (11)

ВЕРСЕНЬ-ЖОВТЕНЬ

1961

ДО 5-ОЇ СЕСІЇ УНРАДИ

Стоймо напередодні 5-ої Сесії Української Національної Ради. В жовтні чи листопаді ц. р. вона таки відбудеться. Мусить відбутися. І відбудеться вона в Мюнхені, що вважається осідком Державного Центру УНР, хоч знаємо, що не всі його складники є в тому осідку: був час, коли Голова ВО УНРади впродовж всієї своєї каденції постійно проживав у Парижі, там же стало перебувати Віце-Президент, а постійним місцем перебування Президента УНР став Нью Йорк, дуже далеко від осідку ДЦентру.

Полишаємо на боці питання, чи це діялось і діється у згоді з тою чи тою точкою такого чи такого параграфу „Тимчасового Закону про Реорганізацію Державного Центру УНР”, чи, може, сталося це з огляду на моменти доцільності в нашій визвольній політиці. Але коли Президія і Виконний Орган УНРади, як знаємо винесли постанову з рекомендаціями Президентові УНР про відбуття 5-ої Сесії УНРади в США або Канаді, мотивуючи таку ухвалу саме моментом доцільності, то відразу виявилося, що і доцільності нема, і параграф закону для переведення в життя такої постанови не підходить, а тому Президент ті рекомендації відхилив. Внескодавці хоч пробували й далі свій внесок обґруntовувати доцільністю, залишилися самі, без підтримки з будьчийого боку, чого, правдоподібно, зовсім не сподівалися.

Не сподівалися ж мабуть тому, що ще в недалекому минулому не бракувало голосів — і то дуже авторитетних — про перенесення ДЦ УНР в цілому і на постійно за океан. Сторонниками цього пляну була саме сьогоднішня опозиція в УНРаді, що тепер чинить такий сильний опір постанові Президії і ВО УНРади

про відбуття 5-ої Сесії на американському терені. Навіть уже в току пересправ про відбуття 5-ої Сесії, чільні представники одної з опозиційних фракцій в УНРаді заявляли, що їх фракція не має поважних заперечень проти відбуття 5-ої Сесії, а навіть і перенесення всіх органів ДЦентру до Америки на постійно, зовсім не згадуючи про якусь „підготованість” до цього кроку.

Також одно політичне демократичне угруповання, яке, тому що існує тільки на американському терені і через це не є заступлене в УНРаді в Європі, було чи не найгарячішим промотором перенесення ДЦ за океан. „Важасмо коначним — писали ці патентовані політики в своїй пресі в 1956 році — частинне розвантаження Мюнхену і перенесення деяких дієвих ре sortів до інших міст, як Париж і далі Нью Йорк, де більше людей і тим самим менше „незаступних”. Тепер раптом ці люди почулися „заскоченими” постановою Президії УНРади і її ВО, а один з цих, завжди „об'єктивних” політиків назвав її „жалюгідним рішенням”, не завдаючи собі найменшого труду цей свій вирок сконfrontувати із своїм і свого середовища поступованим в так недавньому минулому. А хто знає, чи, бува, ота позиція цього середовища з-перед 5 літ не заважила, в найбільшій, може мірі, на винесення отого рішення про відбуття 5-ої Сесії УНРади в США, де б неодмінно мусіли взяти видатну, або й провідну участь згадані політичні діячі, що до цього часу до УНРади не належали!

Трудно шукати якоєсь логіки в так відмінному поступованні всіх сьогоднішніх опозиційних груп до пропозицій відбити 5-ту Сесію УНРади

в США, так само як і погодитися з рацією їх обґрунтування за її відбуття у Мюнхені, де для цього існують такі труднощі, яких на американському терені можна було б уникнути. Пояснити таку зміну настроїв можна хіба припущенням про наявність завзятої нехіті до окремих діячів ДЦ УНР. З писань в пресі опозиційних фракцій, як і з постави згаданих (і не згаданих) діячів з-поза УНРади виходить ясно — на кого та нехіті чи відраза розповсюджується. Але справжньою її причиною треба вважати не означення „комуніст” чи там „диктатор”, а прямолінійність самостійницької політики і небажання достосовуватись до змін, які заіснували з моментом, коли до проводу в нашій визвольній політиці дісталися люди, які шляхів до самостійності, вказаних С. Петлюрою, не прияли, а саму його концепцію поборювали і поборюють. Заіснував стан, виразні тенденції якого позначилися вже за життя С. Петлюри, і перед якими він остерігав. На іншому місці наводимо його лист до українського посла в Румунії проф. К. Мацієвича, в якому Головний Отаман заприводу комбінації щодо об'єднання Західно- і Східноукраїнської еміграції в єдиному представництві закордоном, писав, що „це значило б у практичних своїх засновках зміцнення московофільських тенденцій і розбіжність та дезорієнтацію поглядів на близькі завдання нашої політики”.

Ці „розбіжності” виявились не тепер. Перед 4-ою Сесією УНРади була також, як знаємо, криза. Постала на тому ж самому ґрунті стосунків з АКВизволення від Большевизму. В р. 1954 фракція УНДС, в довгих пересправах з ВО і Президентом УНР домагалася твердих позицій у засинах з АКВ у всіх ділянках і не обмежуючи себе в контактах з американськими політичними чинниками поза АКВ в дусі вимог української державної рації. Керівник Ресорту Зовнішніх Зносин п. М. Лівицький тоді таких повновластей від ВО не дістав, і з того була криза. УНДС тоді відкликав своїх представників з ВО УНРади. На місце М. Лівицького на становище Керівника Ресорту Зовнішніх Зносин прийшов представник ОУН(м), організації, що декларує себе найлютішим воро-

гом всякого „непередрішенства” . . .

Нинішнє положення в УНРаді є яскравою ілюстрацією конструктивної хиби авторів реорганізації ДЦ УНР, коли традиційна установа українського народу з великою історичною місією дісталася під контролю випадкової більшості не завжди повноцінних груп, які мають можливість цілковито змінити напрям дієї інституції та, замість конкретно допомогти в українській визвольній боротьбі, — скерувати її політичну дію на манівці. Во така УНРада, що зиркає в московський бік; що московських членів в ОН представляє світові і боронить їх як дійсних репрезентантів українського народу; що забороняє голові ВО виголошувати протикоекзистенційні промови перед чужинцями; що з неї підносяться голоси за майбутній плебісцит і за національне визволення у співдії з москалями; що люди, чинні в її політиці, підсувають думки щоб еміграція: 1. Зліквідувала УНРаду, скасувала Державний Центр і створила народну раду, 2. Зреєтися всякої боротьби з московським імперіалізмом - комунізмом, 3. Українську визвольну політику провадити в порозумінню з Хрущовим, при чому постуляти, адресовані в Москву не сміють бути редактовані в стилі листів запорожців до турецького султана, і т. д.; що українському суспільству проценрадівські ніби діячі підсувають думки, що „є ж сучасні мислителі і політики, які піддають сумнівам думку, неначе кожна нація має існувати в своїй суворенній державі”. То що ж тоді для такої УНРади за небезпека, коли вона буде співпрацювати з промосковською установою, якою є АКВ! — Нема ніякої! Але ті, що такій співпраці противляться, — мусять іти геть, бо така УНРада не може в своєму лоні терпіти тих, які до такої „дії” свідомо не хочуть допасуватися, занурившись до отих, що-далі все виразніших і міцніших „московофільських тенденцій”, про які писав С. Петлюра.

Майбутня сесія покаже хто переможе: Національна Рація — чи АКВ? — Запит, що його вже поставила „РАДА”, орган сприяння Українській Національній Раді, що його видають її прихильники в Аргентині.

„Був московський режим самодержавний, заступив його специфічний московський режим, т. зв. демократичний, настав нарешті московський режим комуністичний, і всі вони однаково були московсько-націоналістичними і незмінно поборювали і поборюють справу української незалежності, використовуючи всі сили й способи до того, — і домашні, і міжнародні”.

Олександер Лотоцький

У ПІТЬMI НУКЛЕАРНОЇ НОЧІ

Коли сьогодня США та СССР вживуть проти себе взаємно нуклеарну зброю, 96% населення кожної країни загине. Без огляду на таке переконання, США продукують плутоній, основу нуклеарного вибуху, темпом, незнаним досі в історії країни. Склад нуклеарної зброй США має бомби силою в 35 кіломегатонів. З 1945 року, коли США кинули на Японію першу атомову бомбу, ця країна запропонувала сім великих плянів роззброєння. СССР запропонував таких плянів вісім. Жадного з них із ріжних причин не приято.

Контроля зброєння справа незвичайно трудна і складна, однаке вона можлива. Захід може зменшити небезпеку атомової війни без загроження безпеки західного світу. Однаке про справжній діючий плян обмеження зброєння треба починати думати негайно, бо кожний день, місяць або рік зволікання приносить із собою побільшення шансів вибуху атомової війни.

Зараз можна ствердити, що прийнятій през. Айзенговером 1955 році плян т. зв. „відчиненого неба”, або обмеження зброєння та його інспекція, коли б він здійснився, привів би до неминучої катастрофи США. „Плян” закликав до обміну „плянами” (себто рисунками-проскітами) мілітарних інсталляцій поміж СССР і США та перевірки їх повітряною інспекцією. Пропозиції през. Айзенговера виявили б москалям тайні бази літаків США, що готові кожної хвилини вилетіти на вказані об'єкти із атомовими бомбами. А це була б пряма заохота москалям знищити ті бази із літаками на землі. Інформації, отримані москалями завдяки плянові „відчиненого неба”, заохотили б Кремль вдарити першим.

Кожний плян обмеження зброєння дуже ускладнюється існуванням червоного Китаю. Коли нічого не зміниться до 1970 року, червоний Китай буде мати індустрію, силою рівну або й більшу об'єднаним індустріям Індії, Японії і всіх інших некомуністичних сусідів. Біля 1975 року продукція червоного Китаю буде напевно рівнятися теперішній продукції СССР, без огляду на те, що селянство продовжуватиме примирати з голоду. Рівно ж коло 1970 року Китай буде мати можливість продукувати нуклеарну зброю у темпах та розмірах теперішнього СССР.

Усвідомлення таких фактів однаке не має змусити західній світ приняти кожний плян

роззброєння. Мир у світі зараз і ще довго у будуччині буде залежати в першу чергу від волі боронити себе перед советсько-московською загрозою.

У ХХ столітті ми живемо у першій лінії фронту. Закривати очі на цей факт не тільки непотрібно, але й небезпечно. Запілля давно вже не існує. І з першої лінії фронту не існує відвороту або втечі у більше безпечне запілля, із надією перечекати небезпеку. Ми існуємо, живемо, працюємо в атмосфері постійної небезпеки, незалежно від того, як ми до неї відносимося: спокійно, панічно, чи з резигнацією. Незалежно від того, що ми думаємо, або що думає більшість, відповідальні за долю вільного західного світу мусять бути готові вжити зброї для власної оборони.

Пануюча теорія в США — це „відплата” ворогові такою ж самою зброєю, якою він відважиться заатакувати Америку. Теоретично це мало б стимати москалів від неспровокованого атомового нападу на США, бо їх чекає кілька хвилин пізніше таке саме. На конкретному прикладі це мало б стимати москалів від захоплення Західного Берліну не тому, що США або НАТО має в Європі досить „звичайного” війська на його оборону. Москалі не можуть захопити Берлін тому, що США можуть знищити СССР.

США мають зараз біля 2.500 літаків далекого радіусу з атомовими бомбами на покладі, розташовані на 40 базах у світі. Коли ті літаки не є в повітрі, вони знаходяться під великою загрозою знищенню московською ракетовою зброєю. До останнього часу в США майже не усвідомлювали собі велику вражливість своїх повітряних баз. Після зрузуміння такої загрози в США почалася гарячкова праця з метою охоронити свої бази і зробити їх менше вражливими на несподіваний напад Москви.

Безпека світу негайно небезпечно поменшилася, коли відповідальні військові усвідомили собі велику вражливість американських повітряних баз, розкиданих по цілому світі. Щоби поменшити таку небезпеку, американське командування примушено тримати одну восьму своїх атомових літаків постійно у повітрі. Ці літаки кружляють у повітрі визначений час із атомовими бомбами на покладі, готові до атаки.

Вся дотеперішня оборона і відплата у випадку несподіваного і неспровокованого ворожого

нападу дуже вражлива. Вона фактично розрахована ефективно тільки на той випадок, коли країна заатакує перша.

Таке саме становище має і совєтська атомова зброя. Вона рівною дуже вражлива на американський напад чи відплату.

І так у чорній пітьмі нуклеарної ночі на ріжних кутках земної кулі біля складних приладів, що мають повідомляти про несподіваний напад, причалися люди з очима на екранах радарів, їх пальці кожної хвилини готові натиснути гудзик. Після незначного руху пальцем почнуть гинути десятки мільйонів людей.

Можливість несподіваного початку атомової війни побільшена тим, що негайне рішення атаки залежить і від локальних командуючих. А тому чим більше незабезпеченими почувавуть себе відділи атомової зброї, чим більше і напружено вони чекають несподіваного нападу ворога, тим скоріше можуть увійти в дію.

Існують рівною „сили другого удару”. Вони не тільки здібні перетривати несподіваний напад ворога, але й почати відплатну каральну акцію. Розвиток сил „другого удару” може спричинитися до безпеки світу. До того часу, поки країна не буде мати достатньої зброї „другого удару”, вона буде почувати себе незвичайно загроженою і може сама розпочати несподіваний напад.

Однаке вже і при теперішньому стані озброєння — США та ССР можуть взаємно винищити своє населення, при затриманні в дії потрібної кількості атомової зброї для „другого удару”.

Таким чином ми на порозі ХХІ століття опинилися в часах „темного” середньовіччя із системою закладників. Мирне населення обох країн — ССР та США — являються подібними закладниками. Американське населення — це закладники совєтського уряду, фактично ЦК, а совєтське — американського.

Навіть вистарчаючи для „рівноваги жаху” сили „другого удару” не дадуть світові довшої безпеки, бо вона завжди може бути захита на новими винаходами.

**

Існують ще й інші чинники, які в силі захищати „рівновагу жаху” та спричинити загальну атомову війну. Це — випадок, незрозуміння знаків радару або комбінація ріжких чинників складної системи електронного механізму, який приводить в негайну дію ракету. Електронний розум не завжди надійне знаряддя.

„Рівновага жаху” може існувати тільки то-

ді, коли на поверхні історії будуть два кольоси — США та ССР. Що станеться, коли нуклеарною силою зробиться червоний Китай?

Таким є становище, в якому існують ССР та США. Їх безпека залежить від „сил першого удару”, які можуть майже цілковито знищити населення ворога та його індустрію.

Що ж станеться, коли превентивні засоби виявляться недіючими? І які є шанси, що так може статися? Москва може захопити Берлін кожного дня, коли на таке рішиться. Превентивні засоби виявляться недіючими. Тоді США будуть змушувати ССР до відступу. Коли умовлення не поможуть, США скинуть на ССР свої 18 і 20 мегатонові бомби. ССР буде знищений. Дев'ятдесят чотири відсотки населення загине, буде знищено сім восьмих індустрії большевиків.

Але чи й тоді, коли ССР буде знищений, США виграють? ССР у відповідь „силами другого удару” може скинути на США рівною свої атомові бомби. Навіть п’яти-кіло мегатоновий удар при теперішньому стані оборони може знищити в США 140 мільйонів людей протягом перших 60 днів. Число смертей буде навіть побільшуватися у наступні 60 днів із ріжких причин. Чи при таких умовах США відважатимуться вжити свою атомову зброю, коли превентивні засоби виявляться недіючими, і ССР піде вперед?

На сьогодні відповідальні американські чинники запевняють, що вони атомову силу вживуть. Віра в американські погрози тримає ССР від агресивних кроків. Обидві сторони присягають, що вони вживуть атомову зброю, коли будуть до того спровоковані.

Коли США думають дотримати слова, вони мусять поробити відповідні заходи для витримання несподіваного атомового нападу. Однаке по сьогодні атомова зброя США не приготована на несподіваний напад. Не приготована і цивільна оборона. Тому питання знову повертається: чи відповідять США на меншого характеру напад з боку ССР атомовою зброєю, як те вони обіцяють? Нема сумніву, що країна може це зробити. Навіть коли ССР випродукує нову невтронову бомбу, США мають досить сили, щоби знищити ССР. Далі ще існує можливість винайдення та ужиття antimaterіальної бомби. Що в таких обставинах можуть зробити США для уникнення ризика війни? Існує в США система оборони, яка має атомові ракети, інсталюовані на підводних човнах із засягом 1.200 миль та силою до 1 мегатони. Ця система оборони і відплатного нападу полягає в тому (її додатні сторони), що човни — рухома база, і їх присутність якщо й мож-

на виявити, то знищити їх не так вже легко.

В майстернях конструкторів є пляни розроблення зброї фантастичного розміру знищення. Ця зброя буде заіnstальована глибоко в горах за бетоновими дверима, які відчиняються тільки в наслідок атомового (ворожого) вибуху і тоді увійдуть негайно в дію. Є й літаки, що кружлятимуть в повітрі п'ять день без перерви, готові до відплатної дії в разі нападу. Однаке вся названа зброя не гарантує того, що США пе-ретривають атомовий напад. В атомову добу жадної гарантії бути не може.

При умовах, коли б ССР та США звернули головну увагу на розбудову сил „другого нападу” — можливість війни була б дуже зменшена. Коли б США та ССР добровільно відмовилися від „сил першого удару” — негайно повстало б можливість поважних розмов на тему контролю та обмеження озброєння.

**

США мають зобов'язання щодо слабих держав західнього світу. Вони мають боронити їх перед советсько-московською агресією без ужиття атомової зброї. Ані політично, ані мілітарно таке зобов'язання виконати не є легко. США не мають зараз відповідної армії, так би мовити „звичайної”, для ведення неатомової війни. Озброєння небагатьох американських дивізій застаріле, тактика (без атомової допомоги) не відповідає московській загрозі, крім того бракує відповідних засобів для перекидання резервів.

Становище ще ускладнюється питанням, чи мають США при так званих малих війнах без відповідно чисельної армії ужити малої „тактичної” атомової зброї. Тільки уживаючи атомову „тактичну” зброю, можуть США із своєю мікрокопічною армією ставити чоло советсько-московській перевазі в людях.

В Європі проти об'єднаних сил НАТО — усього 21 дивізія — ССР може негайно, без мобілізації, виставити 60 своїх дивізій.

Чому найбільш сміливі „мрії” НАТО щодо озброєння не сягають далі 30 дивізій, які ще неготові, — не так легко зрозуміти. Найбільш вірогідна підстава лежить в тому, що західні європейські народи занадто захопилися матеріальним добробутом після війни і не хочуть думати про посвяту для своєї оборони.

Часто приято говорити про величезні людські резерви ССР та сателітних країн. Однаке це виявляється далеким від правди. У 1965 році в советському блоці, виключаючи Китай, буде 59 мільйонів мужчин, здібних носити зброю. У тому ж часі в країнах, що об'єднані в

НАТО, буде 95.4 мільйонів мужчин, що можуть піти до війська.

Коли США виявлять бажання та здібність успішно вести так звані малі війни конвенційною зброєю, — можливість великої атомової війни буде негайно зменшена. Тому питання контролю озброєння не треба ставити в площі справжнього роззброєння, яке ледве чи можливе. Контролю озброєння може зменшити можливість війни, а саму війну обмежити в своїй деструктивності. Коли б навіть можна булосяягнути повне роззброєння і вся жахлива та „звичайна” зброя була б знищена, залишилось би знання, як її виробляти. Нема і не буде жадної гарантії в тому, що якогось дня озброєння знову (при „повному” роззброєнні) не почнеться.

Дехто пропонує для уникнення хаосу утворити міцну армію Об'єднаних Націй із атомовою зброєю. Утворення такої армії при сьогоднішньому стані у світі можна вважати дуже теоретичним. Навіть невеличкі збройні сили ОН, коли вони змушені вживати звичайну зброю, як те бачимо в Конго, далеко не спричиняються до стабілізації відносин, а, навпаки, поглиблюють хаос, бо на практиці не є так „невтимальними”, як мали б бути.

**

С вихід із тяжкого, непевного та небезпечно-го становища, в якому опинився цивілізований світ на порозі ХХІ століття: це комбінація сили із справедливістю. Однаке поки на світі існує Москва із її злочинним бажанням „візволити” світ, ще досі вільний, про таку комбінацію просто не приходиться говорити. Коли англо-американський світ, озброєний страшною нищівною зброєю, ще може говорити про поєднання сили та справедливості, — про Москву того навіть припустити не можна. Було б незвичайним ризиком одностронньо роззброїтися тим народам, у яких в політичні традиції вже увійшло поняття і пошана до справедливості, та обмежитися до малих „звичайних” армій.

Існує мріяний погляд, який вимагає від заходу повного одностороннього атомового роззброєння як надійного шляху до постійного миру. Але оборонці того погляду, який концентрується у накиненій Москвою „приповіді” „краче червоний, як мертвий”, роблять це із такого роду емоціями, що виключають логічну з ними аргументацію. Вони між іншим кажуть: атомова зброя так жахлива, що на практиці ніхто не відважиться її ужити, а тому чому таку зброю не знищити?

Нема сумніву, що одностороннє роззброєння заходу привело б до поневолення Москвою всіх ще досі вільних народів. На те оборонці одностороннього роззброєння відповідають: можливо, що так, напевне, що так, але все таки тоді ми залишимося живими.

Одностороннє атомове роззброєння заходу замість того, щоби зменшити можливість війни або взагалі таку припинити, навпаки: певність нової війни зробило б дійсністю.

Прихильники „теорії“ одностороннього атомового роззброєння заходу замість того, щоби зменшити можливість війни, спричинили б її.

Такі люди на заході волють життя плаузів у советсько-московській неволі. Чи не краще померти стоячи?

При односторонньому атомовому роззброєнні у світі залишилась би тільки одна атомова сила — ССР, і це виключило б війну. Однак погляд навіть у такій редакції не витримує критики, бо виключає червоний Китай. Тоді фактично у світі залишились би дві атомові сили: Москва та Пекін. Москва і Пекін мають спільні погляди на вартість людини у своїх системах — знищення індивідуальності, поズбавлення його можливості та вміння думати, витворення робота, служжяного наказам партії.

Самі безконечні повторення США, що вони ніколи перші не вживуть атомову зброю, містить в собі глибоку загрозу вільному світові. Таке поступовання можливе тільки тоді, коли б США мали велику і мобільну армію, озброєну звичайною зброяю. Без такої армії, — а її по сей день США не мають, — теперішня політика — це пряме запрошення москалям опанувати Західну Європу.

Саме обмеження збросння не змінить природи людини. Можливість приняття „плану ЗЕРО“ фантастично мінімальна. Він передбачає цілковите знищенння в ССР та США всього атомового озброєння, ліквідацію армій і затримання тільки невеличких поліційних сил.

Такий план навіть у свому зародку містить запрошення до обманювання. Коли при „плані ЗЕРО“ ССР приховав в своїх нетрях п'ять мегатонових бомб, а США не будуть мати жадної, — світ належатиме Москви. Інспекція при „плані ЗЕРО“ вимагала б присутності москалів в США із правом входу в кожну фабрику, університетську лабораторію, навіть у приватне помешкання американських громадян.

Всі перераховані сучасні труднощі все таки виключають розпуку, як найгіршого дорадника. Жах, пригноблення, розпука не мають примиусити західний світ приняти кожен план роззброєння або його обмеження. Можна знайти стежку поміж капітуляцією та самогубством.

**

При кінці буде логічно розглянути становище української еміграції до можливості виникнення третьої світової, вже атомової, війни. Ми можемо говорити про два політичні „центри“ — УНРаду та УККА. УГВР якось взагалі випадає з уваги.

УНРада вже від довшого часу знаходиться у стані навіть не прогресуючого, а повного паралічу. Події у світі набувають все більш загрозливого характеру, найкращі розуми західного світу нервово шукають виходу з катастрофальної дороги, по якій хотиться світ. Преса вільних країн переповнена понурими прогнозами.

У той час УНРада, цілковито зігнорувавши події в світі, закидала українського читача преси „заявами“, „протизаявами“, „виясненнями“ і „виясненнями на вияснення“, взаїмними обвинуваченнями, в нетрях яких вже давно без належного компасу загубився громадянин і на них не реагує.

Ми далекі тут від наміру ще раз розглядати причини вже не перманентної кризи УНРади, а безнадійної склерози, ствердіння, скам'яніння її кровеноносної політично-організаційної системи. Тут хочемо ствердити, що за „деревами“ особистих антипатій безнадійно загубився „ліс“ — українська справа, справа визволення нашого народу.

Тому УНРада не дала українському суспільству на еміграції жадного пляну поступовання на випадок третьої світової війни. Неваже справа визволення українського народу на так доброму шляху, що українські політики в УНРаді можуть весь свій час і всії свої „здібності“ присвятити взаємному пожиранию?

Про „центр“ УККА в США приходить сказати майже те саме. Більше того. Українське громадянство в США взагалі не відчуває існування тієї організації.

Справа писання „меморандумів“, може вона і потрібна, і „звертання ще раз увагу на поневолений український народ та на небезпеку для вільному світу з боку советсько-московського імперіалізму“ — роздмухана пропагандою УККА, не доходить до свіdomості рядового емігранта.

Жадний із згаданих „політичних центрів“, на жаль, не має лідера, що дорівняв би вимогам часу. Загально кажучи, українська еміграція у вільному світі не має політичного провідництва. А тому — що робити у випадку третьої світової війни зовсім невідомо.

Можна сказати так: нашо нам журитися можливістю третьої світової війни? Вона від нас не залежить, і тому „план“ не придадуться.

Однаке в минулому було інакше. Від нас рівнож не залежав вибух першої світової війни, але українське громадянство виробляло політичну програму на випадок визволення.

У міжчасі між двома світовими війнами вже було гірше. Про сьогоднішнє становище вже було сказано.

Ми так довго обманювали себе (все таки не всі!) мітом „реалітету над Дніпром” та існуванням чудово законспірованих „кадрів” в КПСС, національно дуже свідомих, що дехто навіть повірив у цю зручну політичну байку. Повірив насамперед з егоїстичних причин. Вона просто позбавляє потреби праці у вільному світі, бо „там” „щось” робиться.

Друга світова війна дощенту зруйнувала наїну політичну байку про наші національно-свідомі „кадри” в КПСС. Ці „кадри” слухняно евакуувалися за наказом Москви в глибину Советського Союзу і працювали там для перемоги советсько-московської системи народобивства, для продовження поневолення українського народу.

Мусимо рівнож із жалем ствердити, що демократична концепція УНР як перед II світовою війною так і після неї, не знайшла зрозуміння на рівнож демократичному заході. Боротьба провадиться у так великих маштабах, а СССР зумів переконати наївних лібералів також у своїй демократичності, що засаду самовизначення серйозно на засіданнях ОН не порушувано. Були тільки поодинокі несміливі голоси на цю тему.

Завдяки боротьбі гігантів і „засад”, у конвульсіях світу загубився наш кволий голос.

Концепція українського націоналізму, що прийшов до голосу після другої світової війни як антитеза до УНР, рівнож не витримала проби життя, спеціально після безумовної капітуляції Німеччини. Ми не могли запропонувати її світові.

**

Український громадянин-неполітик відноситься до можливості атомової війни досить спокійно, навіть безпідставно спокійно. Насамперед він не вірить у таку можливість. А коли навіть атомова війна вибухла б, то США, знищивши атомовим нападом СССР — думас він — заощадять УССР-Україну як свого союзника.

Концепція України як союзника США у смертельній боротьбі з Москвою належить до вимріяної нірвани. Вона — заспокоєння змучених нервів, явище чисто емоційне, без усякого відповідника в дійсності. Ми не маємо жадних об'єктивних підстав уважати Україну союзни-

цею США. Романтичні погляди на світ, заклик до етичних засад тут поможуть дуже мало. Американські засади — явище досить таки гнучке, а про етику в політиці краще не згадувати.

В дійсності справа засад США в політиці не звичайно важлива для цілого вільного світу, зокрема для поневолених Москвою народів. Ті засади мали б, здавалось би, бути непорушні і зрозумілі для кожного. Однаке так не є. Американська закордонна політика більш як гнучка. Гнучкість ще можна зрозуміти. Не можна зрозуміти того, що американці самі руйнують свої засади і вносять свою немалу дозу у все світній хаос.

За Далеса, міністра закордонних справ в уряді Айзенговера, було зрозуміле, що американський уряд виступає проти поняття „невтральність” у конфлікті поміж сходом і заходом. Саме поняття „невтральність” тоді вважалося неморальним.

Але вже за през. Кеннеді уряд США відмовився характеризувати невтральність як неморальну і розлучливо шукає шляху зробити Лаос „справді невтральним”, до того із коаліційним урядом, у склад якого входитимуть комуністи.

Ще більш дошкульно неприємно і небезпечно в ділянці засад виглядає справа щодо СССР. Ми виразно переоцінили справу проголошення поневолених націй і дуже тішимися, що раба визнано рабом.

1918 року прибалтійські народи Латвії, Литви та Естонії отримали свою незалежність. Однаке Вашингтон аж до 1922 року не визнав їх незалежності із-за пошанування засад „неподільності Росії”.

Сьогодні, 21 рік після того, як ті держави знову втратили свою незалежність і стали складовою частиною СССР, США визнають їх незалежними. „Засаду” неподільності Росії ніби зігноровано. Але не зігноровано її щодо України.

Вистарчить усвідомити собі становище УССР в системі СССР, її величезний вклад у економічний потенціал совєтської імперії, щоби перестати вірити в можливість союзу з США.

Приймаючи на увагу важливість УССР для Москви в обороні системи імперії, американці при атомовому нападі не зможуть заощадити України. Тому у перших годинах війни 94% її населення та 7/8 індустрії ляже у попелі.

Решта населення цілковито здеморалізована, хвора, очікуючи неминучої голодної смерті, тому що земля не зможе родити десять років після атомового вибуху, напевне виємігрує на територію Центральної Азії, як не знищено.

Можливість атомової війни досі теоретична. Практично в УССР ми маємо животіння, пов'язання на колінах, повільне завмирання в стисках московського боя-констріктора. Люди на партійній панцирі блукають „чорніші чорної землі”, а партія словами українських „кадрів”-інтелектуалів переконує їх в щасті.

І не диво, що з темряви усесерівської стайні до нас дійшов повний розпути голос: „Країще вже атомова бомба, нежай знищить нас і їх, як таке життя”.

Не скриваємо, що вибір для нас, хоч він і знаходиться цілковито в теоретичній площі, зробити не легко.

ДО 40-ОЇ РІЧНИЦІ ДРУГОГО ЗИМОВОГО ПОХОДУ

Лист до редакції

В одному Вашому журналі, не пригадую за який рік, був надрукований список розстріляних Українських Героїв Зимового Походу в м. Базар.

В тому списку є відсутній старшина визвольних змагань, якого також розстріляно в Базарі, АНТІН МАЗУРЕНКО, народжений 1898 р. в м. Народичах, Житомирської обл. М. Народичі знаходяться на віддалі 25 км. від м. Базару.

В списку розстріляних є сотник Митрофан Грох, який теж народився в м. Народичах.

В 1941 р., в річницю смерті Героїв, на їх могилах була відправлена панахіда за дуже великої кількості народу. На панахіді була присутня також і мати розстріляного Антона Мазуренка і в своєму короткому слові, дослівно сказала так: „Я горда своїм покійним сином, що він дивився смерті прямо в очі і віддав своє молоде життя в боротьбі за волю українського народу і незалежність Української Держави”.

На панахіді був присутній я також.

Сотник Грох Митрофан старший віком, а я з Антоном Мазуренком ходив разом до школи („2-х класное народное учіліще”).

Отже, ласкаво прошу Вас долучити до списку розстріляних Героїв II Зимового Походу і старшину Антона Мазуренка. На привеликий жаль, я не знаю його ранги, а в царській армії був він прaporщиком.

Залишаюсь з правдивою пошаною до Вас
- В. БАБІЦЬКИЙ, Лондон, Англія.

Дата поштового штемпеля 17 липня 1961 р.

Список розстріляних під Базаром, що про нього згадує Автор допису, був уміщений в „БЮЛЕТЕНІ УНДС” ч.35 за листопад-грудень 1959 року у статті п.н. „359 БЕЗСМЕРТ-

НИХ”. З допису виходило б, що не 359, але 360 є тих Героїв, що полягли під Базаром 40 років тому. Та щоб так заокруглити число цих ВЕЛИКИХ ЖЕРТВ нашої боротьби, мало „долучити до списку розстріляних” ім’я старшини Антона Мазуренка тільки в нашему журналі. На нашу думку таке долучення набуде тільки тоді належної ваги, коли його переведуть покликані до цього урядові чинники-може Міністерство Військових Справ УНР чи інша якась висока установа, може за співдії з Українським Воєнно-Історичним Інститутом.

Подаючи повищий лист п. В. Бабіцького до широкого відома, сподіваємось також, що хтось з небагатьох учасників II Зим. Походу, що є ще між нами, може пригадають і подадуть деякі відомості про того нашого Старшину, що поліг у тому нещасливому поході, та якого геройське ім’я 40 років було забуте і щойно тепер його шкільні товариші пригадав.

Як відомо, реєстр 359 жертв Базару, розстріляних большевиками 21 листопада 1921 р. під м-ком Базар на Волині, було розліплено большевиками по багатьох залізничних станціях, містах і сільських волостях в Україні. Один з них на якійсь станції зірвали вояки-повстанці і принесли до укр. вояцьких таборів у Полыці.

Реєстр подає прізвища та імена в такому порядку, як їх уведено було в згаданому „Бюлетеїні УНДС”. Ранги і звання розстріляних додано пізніше.

Очевидна річ, що імени старшини Антона Мазуренка в тому реєстрі не було, інакше список містив би 360 розстріляних, а не 359, яких що-року згадуємо.

Редакція

„Між царською Росією і сучасною комуністичною, для нас немає ріжниці, бо обидві вони уявляють собою тільки ріжні форми московської деспотії та імперіалізму.”
Симон Петлюра

ПАМ'ЯТІ ГЕНЕРАЛА МИКОЛІ ЮНАКОВА

(з нагоди 30-ої річниці смерті)

1-го серпня біж. року минуло 30 років, як помер, проживши неповних 60 літ свого віку, один з найвидатніших борців за волю України, великий заслужений державний діяч і великий військовий авторитет Генерального штабу генерал-полковник армії УНР МИКОЛА ЮНАКІВ.

Помер після довгих і тяжких герпінь у м. Тарнові, де й був тимчасово похований 3-го серпня. Промов над домовою не було, бо така була воля Покійного. Друга його перед-

Микола Юнаків
Генштаб Генерал-Полковник

смертна воля була, щоб поховати його в металеві труні, яку згодом мали перевезти на Український Військовий Цвинтар у м. Каліш, де вже лежало багато Бояцтва рідної йому Армії УНР.

Генерал М. Юнаків залишив нам писані ним „Матеріали до моого життєпису”. Вони переховувалися в Бібліотеці ім. С. Пєтлюри в Парижі, в житті якої Покійний брав діяльну участь, висилаючи великі пакунки книг та всяких інших документів з Тарнова на свої власні, більше ніж скромні, кошти. Після його смерті ці „матеріали” були опубліковані в парижському „Тризубі” ч 31-32 за 30 серпня 1931 р., звідки їх беремо так, як вони там були подані.

• МАТЕРІАЛИ ДО МОГО ЖИТЕПИСУ

Народився в м. Чугуєві на Харківщині 6-го грудня (ст. ст.) 1871 р.

Походження мое — з козаків Чорноморського козачого війська, яким в роках 1792-94 вдалося уникнути оселення на Кубані і які залишилися на далі на землях, що межують з р. Бугом.

З оповідання моєgo батька, генерала російської армії Леонтія Юнакова*) знаю, що мій дід Оксентій Юнаків був одставним полковником Бугського козачого полку і володів досить великою земельною власністю вздовж р.р. Інгулу та Сагайдаку (на Херсонщині), в десяти верстах од теперішньої залізничної станції Новий Буг (хутір Варварівка).

Мати моя належала до української родини Пісоцьких, яка здавна мешкала на Харківщині.

Перших десять років життя моє я прожив переважно на Україні, на Харківщині, і першою моєю мовою була мова українська, якої я вивчився од моєї няньки.

Але р. 1882 моєgo батька перемістили до Росії, і з того часу аж до 1917 р. я перебував майже виключно в Росії, тільки зрідка наїздячи, головним чином для відпочинку, на Україну — на Харківщину та Херсонщину до нашого родового маєтку.

За той час нікого з свідомих українців мені зустрічати не довелося, а тому й національної свідомості я здобути не міг.

Середню освіту я здобув в Орловськім кадетським корпусі (1882-1889), а спеціальну військову в „1-м Воєнном Павловськом училищі”, яке закінчив першим учнем, в ранзі „фельдфебеля” (бунчужного), з занесенням моєго прізвища на мармурову таблицю „училища” і з правом приділення до лейб-гвардії Семенівського полку.

В цьому полку я перебував з 1891 по 1897

*) Прізвище мое складається з корня „юнак” та додатку „ів”. Корінь слов'янського (українського) [польського, цербського, болгарського], але у всякому разі не російського походження.

Додаток „ів” (по російськи „ов”) з’являється певно наслідком примусової русифікації, що провадилася на Україні в XVIII віці.

Ці міркування ще раз підкреслюють усю безпідставність припущення п. Модеста Левицького (див. ч. 26-27 журналу „Тризуб” за 1926 рік), що я належу до людей „чужих по крові” Україні, власне росіян.

рік, набувши за той час і вищу військову освіту в Миколаївській Академії Генерального Штабу (1894-1897).

З 1897 до 1907 р. я займав різні посади по генеральному штабу не вище начальника штабу дивізії. За цей час я почав і свою педагогічну діяльність (з р. 1899), в якості викладача військових наук в ріжких шкільних установах (в Старшинській Стрілецькій Школі в Оранієнбаумі, в Пажеськім Корпусі та в Петербурзьких Юнацьких школах), а також і свою військово-літературну діяльність: надруковав брошури: „Ночний бой” та „Пособіє к членію планов і карт” і вміщав ріжні замітки в газеті „Русский Инвалид” та в журналі Старшинської Стрілецької Школи, де короткий час я виконував обов’язки редактора.

Р. 1907 здійснилася нарешті моя завітна мрія: мене призначено було завідувочим старшинами (учнями) Академії Генер. Штабу, що одночасно давало мені можливість стати викладачем військових наук в Академії, а вільний час одати військово-науковій праці.

Після двох літ упертої, переважно нічної, роботи, я написав двохтомовий військово-історичний твір: „Похід Карла XII на Україну в 1708 та 1709 рр.”, який подав до Академії як дисертацію на звання екстра-ординарного професора. Я написав свою працю з повним додержанням історичної правди, оскільки вона виявлялася з тих джерел, які були мною використані, в наслідок чого Російська Академія Наук означила його присудженням почесної нагороди - премії графа Уварова*).

Само собою розуміється, що при сучасних моїх поглядах, які випливають з національної свідомості, я вважаю цей твір за однобічний, бо в ньому, зі зрозумілих причин, не могли бути використані, поруч з російськими матеріалами, матеріали українські.

В р. 1910, після прилюдного захисту дисертації, мене було призначено одноголосною ухвалою Конференції Академії екстра-ординарним професором по катедрі воєнного мистецтва, а через рік, після закінчення мною нового твору: „Русско-Японская война 1904-1905 рр.”, (літографований підручник для старшин - учнів Академії), ординарним професором Академії.

Приблизно в той же період я був запрошений для викладів військових наук Воєнно-Морською Академією та князями Іоанном і Константином Константиновичами.

*) Дисертація моя була надрукована в петербургськім виданні – „Труды Русского Военно-Исторического Общества” (том 2 та 4).

Служба моя в Академії тяглася не довго. Приєднавшися до тих моїх колег-професорів прогресивного напрямку, що були прихильниками введення радикальних змін в програмах і методах навчання в Російській Академії (на зразок системи, введеної у Французькій Академії генералом Фошем), я попав у неласку військового міністра Сухомлинова. А тому вже в місяці лютому 1914 був змушеній залишити Академію, і обнати муштрову посаду ком-ра бригади 37-ої пішої дивізії (в Петербурзі), з якою і вирушив у похід для участі у великій війні.

Під час Великої війни я займав посади: ком-ра бригади (до жовтня 1914 р.), нач-ка штабу 25-го корпусу (до квітня 1915), нач-ка штабу 4-ої армії (до травня 1917), ком-ра 7-го корпусу (до липня 1917), генерала для доручень при главнокомандуючім Румунського фронту, командуючого на той час 9-ою армією, нарешті (з 24 жовтня 1917 р.) командуючого 8-ю армією (штаб армії в Могилеві на Поділлю).

* * *

На цьому кінчаемо частину власноручно написаних ген. Юнаковим „Матеріалів до моого життєпису”. Дальша — більша — їх частина, що починається реченнями: „Перебуваючи нач-ком штабу 4-ої армії, я мав змогу познайомитися з С. В. Петлюрою”, аж до її кінця є уміщена в книзі „Симон Петлюра — Державник. Муж”, що, як видання УНДС, вийшла у Нью Йорку 1957 року, куди й відсилаємо читачі „Тризуба”, а то тим більше, що більшість з ніх не видання мають.

Закінчуючи свої „Матеріали”, Генерал заявив: „Характеристики моєї служби в українській армії не привожу. Нехай це зроблять свідки моєї діяльності”. Це й зробили „свідки” після смерті Генерала в ряді статей у „Тризубі” за 1931 та 1932 роки, а саме: ген. В. Сальський, ген. О. Удовиченко, полк. М. Садовський, нині генерал-поручник; далі В. Прокопович, Модест Левицький і інші.

Від 7-го вересня 1919 до січня 1920 року ген. Юнаків займав становище нач-ка Штабу Головного Отамана. Перед початком Зимового Походу, на нараді ком-рів частин з Урядом і командуванням армії з участю Головного Отамана С. Петлюри в Староконстантинові на початку грудня 1919 р., був і генерал Юнаків. Як відомо, на тій історичній нараді були голоси з боку представників Вищого Командування й такі, що, мовляв, „роля стратегії скінчена, тепер має діяти дипломатія”. Але ген. Юнаків був іншої думки. Ген.-полк. О. Загрод-

ський, що був учасником тієї наради, і досі пригадує той додатній настрій, який зробила його промова на комітеті частин. Так як прем'єр І. Мазепа, подавши огляд політичної ситуації, що тоді витворилася, закликав до дальній збройної боротьби, так, після цього, ген. Юнаків, докладно представивши положення Добровольчої армії, що вже тоді давала багато ознак свого близького краху, також приходив до висновку — далі вести збройну боротьбу за свою незалежність. „Це говорив чоловік у чорному плащі, що сидів біля Петлюри — пригадує ген. Загродський, — якийсь „цивіл“. Питаю свого — вже не пригадую кого саме — сусіда: хто це такий? — А це ж генерал Юнаків” — відповів сусід”. — Це один з прикладів характеристики його служби в українській армії.

Високі старшини генеральних штабів держав-союзниць, якими перед I світовою війною були Росія і Франція, певно обізнані були з основними напрямними діяльності союзних генеральних штабів та з програмами і методами навчання воєнній ситуації у військових академіях, як то бачимо і з автобіографії ген. Юнакова. А при випадкових відвідинах наззаєм знайомились і заприязнювались. Маршал Фош, всесильний переможець у I світ. війні, також особисто знає ген. Юнакова, кол. про-

фесора російської Академії Генерального Штабу по катедрі такої важливої дисципліни, як стратегія. Довідавшись, що його менше щасливий колега живе в Польщі на становищі інтенданованого, марш. Фош, через французьку амбасаду в Варшаві, звернувся з пропозицією до ген. Юнакова переїхати до Франції і жити на його, марш. Фоша, кошти в його ж віллі, що йому маршал дає до диспозиції.

Генерал М. Юнаків широ подякував, але пропозицію відхилив. Сказав, що його місце тут, разом з тими, з ким він роками ділив тягар поразок і радості перемог.

Це — дальший приклад характеристики його служби в українській армії і беззастережної відданості українській справі!

Ген. М. Юнаків був піднесений в рангу генерал-майора рос. армії в 1912 р., рангу генерал-лейтенанта за воєнні заслуги в квітні 1916 р., а в рангу генерал-полковника української армії був підвищений 22-го січня 1923 року.

В 1920 році ген. М. Юнаків займав посаду радника по військових справах при Українській Дипломатичній Місії у Варшаві. По переході за Збруч, був один час військовим міністром, а далі виконував обов'язки державного секретаря. Смерть застала його на становищі Голови Вищої Військової Ради.

ПАМ'ЯТІ ГРИЦЬКА ЧУПРИНКИ

В серпні цього року словнилось 40 років, як під кулями київської Че-Ка скінчив своє месо-

бу в Україні для підготовки повстання проти московсько-большевицької окупації і впав жертвою провокатора Мордалевича.

Гр. Чупринка належить до тієї групи нашіх письменників і поетів, пам'ять про яких порохом припала в добу нашого „прогресивного думання”, доказом чого є відсутність будь-якої згадки про нього навіть у цей день 40-х років його геройської смерті. Не чути, щоб відбувалися якісь імпрези або бодай доповіді на його честь в наших літературно-мистецьких клубах, не говориться про нього нічого в організаціях українських письменників.

„Помирай, як смертельно поранений звір, що й стрільця розриває на шмаття” — це слова письменника і його заповіт та наказ живим, щоб були здібні гідно, без пониження, вмерти за свою ідею.

Коли Чупринку москалі вели на розстріл, він обурився: „не ведіть! піду сам!”. І пішов. Пішов не каючись і згинув в боротьбі за українську ідею.

Гр. Чупринка був козак з Чернігівщини і, хоч також жив серед „sovets'kix obstaviv”,

Грицько Чупринка

де життя український національний поет-революціонер Грицько Чупринка.

Належав він до Головного Повстанчого Шта-

проте ніколи не мріяв про „аули голубої Своїї”, не обернув своєї зброї проти Української Армії і вмер, як поет-воїк в її рядах. Вмер з відкритим чолом, „стоючи на ногах”, як і слід козакові, не зрадивши і незаплямивши ні себе, ні свого роду. Отак точнісінько, як співається у нашому гімні, — доказав, що він справді козацького роду.

У висліді згаданої провокації впали й інші

члени Головного Повстанського Штабу, напр. сотник Андрух і зв'язкова Штабу з Урядом УНР, що вже був на еміграції, молода гімназистка з Катеринославщини Віра Бабенко.

В 40-ліття їх смерти, згадуємо цих забутих героїв, щоб їхні світлі імена збереглися в пам'яті тих українських людей, що ще не зйшли на манівці сьогоднішньої „прогресивної” діялектики.

ДО 35-ТИЛІТТЯ СМЕРТИ С. ПЕТЛЮРИ

Володимир Савченко, Генштабу полковник:

ЗУСТРІЧ З СИМОНОМ ПЕТЛЮРОЮ

Особу сл. п. Голови Держави і Головного Отамана С. Петлюри я мав нагоду вперше бачити зблизька при таких обставинах: у кінці червня 1919 р. командуючий Запорозькою групою, генштабу полковник Сальський запросив мене до свого кабінету й наказав мені в той же день на призначену годину прибути до потягу Головного Отамана Симона Петлюри, з метою їхати з ним на ст. Деражня до штабу 6-ої Запорозької дивізії. Потяг Головного Отамана стояв на ст. Проскурів, а штаб Запорожської групи був розташований у самому місті. Генштабу полковник Сальський коротко з'ясував мені ціль нашої поїздки до штабу 6-ої Запорожської дивізії.

На призначену годину я прибув до потягу Головного Отамана. Як пізніше виявилося, про мое прибуття Штаб Головного Отамана був уже поінформований. Коли я підходив до потягу, назустріч мені вийшов ад'ютант Головного Отамана, сестрик О. Доценко. Я сказав їй про мету моого прибуття, і він негайно доклав про мене Головному Отаманові. Я зараз же був ним приятій.

Увійшовши до вагона, де в той час урядував Головний Отаман, я злегка стукнув закаблучками і, зробивши по-старшинському легкий схил голови, негайно струнко витягнувся. Угледівши мене, Симон Петлюра встав, простиagnув мені руку й лагідним голосом сказав, що він вже завчасно був поінформований про мое прибуття. Потім познайомив мене з міністром праці Безпалком, з яким у нього перед моїм приходом відбувалася нарада, і запропонував мені сісти поруч із собою. Поговоривши зі мною деякий час, Головний Отаман попросив мене трохи почекати, поки він закінчить службову розмову з міністром Безпалком.

Я вийшов з сотн. Доценком до сусіднього ва-

гону. Через деякий час сотн. Доценко вийшов із вагона, але незабаром повернувся і поінформував мене, що пан Головний Отаман почував себе недобре, розболілися зуби, а тому просив мене їхати до штабу 6-ої Запорожської дивізії самому. Я негайно виїхав бронепотягом до Де-

**Володимир Савченко
Генштабу Полковник († 18.XI. 1957)**

ражні, де тоді був розташований штаб дивізії. В штабі я поінформував про положення на фронті всієї Запорожської групи і армії та передав накази командуючого Запорожської групи.

Того дня мені вперше пощастило близче

познайомитися з сл. п. Симоном Петлюрою.

На цьому місці варто пригадати, як після революції 1917 р. на фронтах I світової війни почався український рух у бувшій царській російській армії між вояками-українцями. Тоді вже найбільш популярне прізвище з діячів того часу в Україні між вояками-українцями було — Петлюра: „Петлюра, Петлюра!!!” — переходило з уст до уст. Принаймні так було в XII російській армії на ризькому фронті, в районі латвійської столиці м. Рига.

Влітку 1917 р. у Генеральному Секретаріяті, Виконавчому Органі Центральної Ради, Симон Петлюра був секретарем військових справ. Його надихненні промови чули делегації від фронтових частин на військових з'їздах у Києві, а повернувшись на російський фронт першої світової війни, оповідали про це воякам-українцям.

Пізніше я бачив Симона Петлюру ще не раз, а востаннє, чи не влітку 1920 р. під час приїзду на фронт в Галичину до штабу I Запорожської дивізії. Я тоді був нач-ком штабу цієї дивізії. Але перша близька зустріч з ним в червні 1919 р. найбільше залишилась в моїй пам'яті. Ось і зараз перед моїми очима він: середнього росту, русавий і з надзвичайно лагідним голосом. У розмові з ним відчувається людина високої інтелігенції. Людина скромна, але виняткової енергії, людина чину. Під час небезпеки не губився і був хоробрим у бою.

Коли після революції 1917 р. російський тимчасовий уряд на чолі з Керенським, боячись українського сепаратизму, 17. VIII. 1917 р. посмів втрутатися в справи Українського Генерального Секретаріату, то цей Секретаріят подався до димісії, в тому числі й Симон Петлюра. Але він не залишився пасивним. В кінці 1917 р. Симон Петлюра зорганізував Кіш Слобідської України, став на чолі його і в критичний момент для Української Держави з своїм Кошем захоплює з боєм у Києві Арсенал, головне гніздо місцевих більшевиків, що вичікували приходу з-за Дніпра червоних москалів на чолі з Муравйовим.

Між іншим, під час сутичок з місцевими більшевиками у Києві, Симон Петлюра був ранений в руку.

Відомо, що пізніше, вже як Головний Отаман Армії УНР, він дуже часто відвідував війська на передових позиціях у самі критичні моменти і цим самим підбадьорував їх.

Знаючи, в яких тяжких обставинах доводилося Симонові Петлюрі очолювати не тільки Армію, а й Українську Державу, та простудіювавши все, що було надруковано з часів наших Визвольних Змагань, я прийшов до висновку, що в тих складних обставинах Симон Петлюра тримався як видатний державний муж. Коли порівняти кожного з діячів того часу, то йому ніхто не міг дорівняти. („Укр. Пром.” ч. 34 за 1958 р.).

З Академії в 35 річницю смерти С. Петлюри у Філадельфії. В центрі 1-го ряду: др В. Галан, ген. О. Загродський, ген. А. Валійський, що був головним доповідачем, і полк. Омелюсік.

П'ЯТЬ РОКІВ МИНОУЛО...

I.

П'ять років тому, з нагоди 30-ліття смерти Симона Петлюри, у „Сучасній Україні” (за 20.

V. 1956 р.) була вміщена передова п. н. „С. В. Петлюра”. У статті було представлено постать С. Петлюри як „трибуна народніх мас” та ре-

командувалось дослідникам тієї, вже історичної, доби, в якій він жив і діяв, „безпристрасно і дуже об'єктивно аналізувати поодинокі постаті і події того часу, щоб перемогла передовсім історична правда, щоб факти наслітувалися так, як вони відбувалися”. Автор статті каже, що „Можна було очікувати, що власне у цьому році з'явиться солідна об'єктивна монографія про Петлюру” і жалкує, що вона не з'явилася: „Для нас уже ніяк не вистачає епігонських мальовил візантійщини в нашому „національному іконостасі”, бо „ми потрібуємо „пластичних скульптур” для нашого національного Пантеону”.

У статті стверджувалось, що „Симон Петлюра не був єдиним творцем доби, в якій він жив і діяв, бо на наше національно-державне відродження мала незаперечний, по нинішній день діючий, вплив більша кількість заслужених синів нашої землі”.

Стаття закінчувалась підкresленням потреби такої „об'єктивної” монографії для переборення трьох „легенд”: „Чи прагнув Петлюра до особової влади? Чи йшов він до самостійності України коштом соборності її земель? Наскільки він відповідальний за протиєврейські погроми в Україні?”

Кінцеве речення в статті звучало надією, що „документи і факти напевно дадуть відповідь цим трьом легендам”.

Минуло з того часу 5 років, а ми й у 35-ліття смерти Симона Петлюри не дочекалися тієї „об'єктивної монографії” про нього, хоч середовище same „Суч. України” за ці роки, як і раніше, чимало випродукувало своїх видань. Шкода! Ми є також тої думки, що до „пластичної скульптури” постаті, що її ім'ям охрещена вся героїчна доба останнього періоду нашої історії, не вільно тутити ОУН-івських „мальовил”, кількість яких все зростає та зростає у справжній „іконостас”. І може в тому „об'єктивному” творі було б вияснено, що то була за „акція Петлюри”, про яку лише де-не-де зустрічаємо, що вона діяла в часі останньої війни. І чому ця „акція” була пов’язана з ім’ям Симона Петлюри? Думасмо, що люди довкола „Суч. України” про це знають.

II.

Не діждалися ми також впродовж цих 5-ти років появи далішого збірника літературних і взагалі писемних праць С. Петлюри, як то було заповіджено видавцями першого збірника того роду, його „листів, статтей, документів”, виданих з нагоди 30-ліття смерти Головного Отамана. Шкода також! Деякі дуже цінні писання

С. Петлюри не увійшли з якихось причин до того збірника, от як напр., „Великоднє звернення”, написане всього за якись місяць часу до своєї смерті С. Петлюрою р. 1926 до його земляків. Або його „Лист до генерала Миколи Удовиченка”, ще ранішої дати. Що-правда, „Великоднє звернення” є уміщено у збірнику „Симон Петлюра — Державний Муж”, видане УНДС з року 1957, а „Лист до ген. М. Удовиченка” був уміщений в журналах „На Слідах” і „Бюллетені УНДС” (ч. 28 за 1958 р.), та в тижневикові „Укр. Прометеї”, але книга, з огляду на її більше давній вік, все ж являється надійнішим місцем для переховування цінних документів, якими є всі писання Симона Петлюри.

Крім названих, є ще й інші писання Головного Отамана, лише мало кому, або й ніkomу до цього часу незнані листи тощо, от як напр., його лист до проф. Костя Мацієвича, коли українського посла в Румунії, що йому свого часу Головний Отаман писав:

„Уважаю необхідним поінформувати Вас про течії, що панують, чи видніше оформлюються серед деяких галицьких кругів. Ці течії виникають у зв'язку з усталенням Радою Амбасадорів кордонів Польщі. Ухвала була цілковито несподіванкою для галицьких політиків, і край до неї абсолютно не був підготовлений, покладаючись цілковито на рожеві інформації Петрушевича та його представників у Парижі (Витвицький). Як реакція на цей акт в Галичині позначилися покищо такі явища: а) збільшення симпатії до комуністичної пропаганди серед молоді, б) поодинокі переходи галицьких українців на латинський обряд, в) депресія громадянства, г) шукання нових шляхів та людей до провадження відповідальної праці. Одною з форм для полагодження завдань, що стоять, на думку цих кругів, перед українською справою, є об'єднання галицької і наддіпрянської еміграції з єдиним представництвом за кордоном, а підготовчою стадією до цього було б створення якогось комітету з попередньою ліквідацією дотеперішніх урядових презентацій. Говорити сьогодні про реальну силу таких концепцій було б передчасним, тим більше, що галицька закордонна презентація стойте рішучо проти них, а коли взяти на увагу певну дисциплінованість галицького громадянства, то з тим більшим сумнівом можна поставитись до реальних виглядів новаторів галицької політики. Розглядаючи цю комбінацію з поглядів інтересів української державності, я ставлюся з великим застереженням до неї, бо це значило б у практичних своїх засновках зміщення московофіль-

ських тенденцій і розбіжність та дезорієнтацію поглядів на близьчі завдання нашої політики. Передачу ж репрезентацій наших уважав би за самознищення наших державних придбань, тим більше, що галицька закордонна репрезентація уважає доцільним порозуміння з большевицькою владою на Україні, себто — повторення допущених уже помилок, що так довоно коштували нам в 1919-1920 роках. Зазначенна тенденція офіційних галицьких політиків позначається в „Українському Прапорі”, а реальним підтвердженням її є переїзд частин галицьких старшин з Праги до Харкова. Серед

того політичного дуалізму, що існує поміж нашими галичанами і що вже багато дався в знаки нашій загально-національній справі. Це він був головною причиною наших неуспіхів у боротьбі за державність... У тих умовах, що утворилися на фронті 1919 р. — після зрадницького удару в спину з боку галичан — кожу з повною свідомістю про це, — не залишилось ніякого виходу, щоб продовжити нашу організовану боротьбу з большевиками, як тільки склонити фронт і пробувати співділання з поляками. Для мене ясним є, Олександре Гнатовичу, що поки існуватиме політично-дер-

Конверта для листів, що її видав Комітет для відзначення 35-х роковин смерти С. Петлюри в Бостоні, США. Голова К-ту інж. Дм. Гурин. На академії, що відбулася 17. VI. ц. р., головним промовцем був Генштабу ген.-хор. А. Валійський з Нью Йорку.

цієї плутанини я вважаю тим більше потрібним утримати нашу лінію, хоч би вона тимчасово й не була популярною серед неурівноважених елементів нашого громадянства. В цьому напрямку я дав директиви А. Лівицькому для його розмов з послами то громадянами".

Або ось другий, подібного роду лист, що писав С. Петлюра проф. О. Лотоцькому (11. II. 1924). В ньому теж говориться про тертя, які існували між українцями на еміграції, отої „проклятий політичний дуалізм”, який тяжкою колодою все валявся на шляху самостійницької політики, веденої С. Петлюрою, про що він так гірко докоряв у тому листі, пишучи, що ті тертя „... в моїх очах є виявом того прокля-

жавний дуалізм між нами та галичанами (хай у думках і програмах політичної праці), справа української державності стоятиме на непевному шляху. Факт існування „двох урядів” — Наддніпрянського і „Західної Области” — є абсурд і політична недоречність... Цього факту — двох Україн -- не може зрозуміти чужинецький політик, як з другого боку він не може не свідчити про брак в українській нації ясної — практичної — програми не тільки будівництва своєї Держави, а й певної тактики боротьби за неї... Коли не переборемо галицького сепаратизму, то він боком вилізе Україні і знову нанесе нашій справі такий самий тяжкий удар, як за часів, коли Галич бльокував з Суздалем проти Києва, або коли галицька ар-

мія бльокувала з Денікіним . . . теж проти Кис-ва".

„Партикуляризм галицький, -- пише Петлюра в іншому місці, — мусить бути переборений для добра всієї України, хоч би це галичанам не подобалось, хоча б вони і пробували на цьому ґрунті якісь колотнечі створити".

Ці уривки з листів С. Петлюри до визначних українських діячів того часу передруковуємо з

аргентинської „Ради" (за 31. VII. 1961), двотижневому органові Спиріяння УНРаді не тільки тому, що сумніваємося, на підставі досвіду, що вони коли будь увійдуть до якогось збірника писань С. Петлюри, і тому хочемо іх, бодай в уривках зберегти, але також тому, що вони дають пояснення про причину таких частих криз у теперішньому Державному Центрі УНР.

Д-р Ф. Мелешко

ВИВІД „ПОЛКОВНИКА" ЄПІФАНІЯ КАМІНСЬКОГО

Київська людоловна газета московських чекістів, призначена спеціально для українських емігрантів, — „Вісти з України", — в ч. 21 за лютий 1961 р. оприлюднила довгу, аж на одну і чверть сторінки газети, статтею п. з. „Загублені роки". Та наскрізь забріхана стаття по-московськи палплюжить і „уневажнє" Головного Отамана військ УНР, сл. п. Симона Петлюру, як і всіх членів Директорії — В. Винниченка, Ф. Швеця, А. Макаренка, П. Андрієвського та генералів: М. Павленка, Капустянського, Курмановича й інших провідних діячів і очолювану ними визвольну боротьбу України з Москвищиною 1917-20 рр. і пізніше. Натомість возвеличує московсько-комуністичну тиранію в Україні.

Такий ворожий зміст тієї статті доводить, що її головним завданням було допомогти московським п'ятіколонникам у їхньому теперішньому генеральному наступові на українських емігрантів, допомогти їм ліквідувати її УНРаду та весь наш Державний Центр на еміграції і захочувати нас повернутись „на родіну".

Щоб та провокативно-людоловна стаття московських чекістів мала якийсь вплив на українських емігрантів, вони потребували назвати її „автором" таку особу, яка б була авторитетною між петлюровцями на еміграції, а потім стала зрадником і московським агентом в Україні. Але жодної такої особи вони не мали в Україні і не змогли знайти на еміграції та навівоти її повернутись в Україну.

Отож, не маючи потрібної особи, відповідної „великому ділу", чекісти примушенні були вхопитись за добре знаного мною і тут описаного Єпіфанія Камінського, — фізичного і психічного каліку. Під його прізвищем поставили ось які фальшиві „титули": „Полковник колишньої армії УНР, доктор філософії Українського Вільного Університету, кандидат прав Старославного Карлового Університету, колишній

абсольвент школи політичних наук в Празі".

На ту провокативно-людоловну статтю „Камінського" „Загублені роки" відгукнулася „Народна Воля" в циклі статей, починаючи з 1 червня 1961 р. статтею Н. Наливайка п. з. „Ще одна жертва терору". Автор і редактор тієї статті в багатьох продовженнях наївно повірив, що її писав справжній полковник Камінський, та, — що є найгірше, — за те його не осуджували, а . . . „виправдували", як, мовляв, „жертву" московського терору.

„Я знат Камінського з часу моїх студій у Празі", — пише Н. Наливайко. Знав, мабуть, звідалі, бо якби знат краще і зблизька, то й жартівливо не називав би його „колишній полковник армії УНР". І не твердив би категорично, що „Він є нічим іншим, як жертвою ворожого терору". Та ще й додаючи: „Це не значить . . . що ми його тут судимо". Хіба це не веде до навчання українців навіть і своїх національних зрадників і катів свого народу „виправдувати", як . . . „жертви ворожого терору"??!

Отож, та стаття Н. Наливайка породила і статтю М. Чубатого п. з. „Ми їх не оправдуємо, але й не осуджуємо" („Америка" ч. 114, р. 1961), де він не лише наколов своїм пером ту „що одну жертву терору", а й возвеличив „полковника" Камінського аж до . . . „визначної людини з табору УНРади", та причепив до нього ще й цілу концепцію УНР, мовляв: „Перехід на службу большевиків 68-літнього петлюровця Є. Камінського, бувшого полковника армії УНРеспубліки на еміграції, впродовж десятиліт завзятого прихильника УНРеспубліки. Отож визначну людину з табору УНРади" . . . (підкреслення мое — Ф. М.). І далі: „Є. Камінський перейшов на службу большевиків добровільно, бо нічого не відомо, щоб його большевики скопили".

Дуже дивно, що і п. М. Чубатий писав та не так, як воно було справді, а так, як йому було

потрібно. Звичайно, та стаття п. Н. Наливайка була потрібна п. М. Чубатому лише для зачіпки, щоб зробити докір усім, зв'язаним з УНР. А при тому він показав і свою „ігнорацію” й тим, що не назвав навіть і тієї газети та автора, з якими він полемізував. І полемізував, власне, тому, щоб сказати ось що головне: „Події, зв'язані з московським наступом на українську католицьку Церкву в Західній та Карпатській Україні, дали доказ, що ми таки маємо багато людей, здатних вмирати за свою релігійну ідею, за віру батьків”.

То є добре, але про це можна і треба було писати статтю, чи ѿ цілу книжку, не породжену і не пов'язану з якимсь авантурником, липовим „полковником”, фізичним і психічним інвалідом Є. Камінським.

Я не тільки добре знат Камінського, але доля хотіла, щоб ми з ним сусідами мешкали в Празі, в тихій закутині Віноград на рівнобіжних вулицях: він на Будечській, будинок ч. 16, а я на Шумавській, будинок ч. 14. І там ще в 1921-1939 роках я пізнав Є. Камінського людиною незрівноваженою, нетактовною, неінтелігентною, та ще ѿ хворого на манію великоності. Таким маніяком він був ще ѿ замолоду, а на старість він напевно став ще більшим. Хоч він був не лише фізичним, а ѿ психічним інвалідом.

Старшому вдовиному синові Єпифанієві в селі Тавижна на Поділлі 1914 р. сповнився 21 рік. Як старшого сина вдови Камінської, — його на дійсну військову службу не взяли, а зачислили в „ополченці 2-го розряду”. Якби не вибухали війни, то такі „резервісти” залишалися б цивільними і да самої смерті.

Є. Камінського мобілізували до армії після початку першої світової війни. І то не за першої, а за другої чи ѿ за третьої мобілізації, — як „ополченця”. Той нещасливий час не раз оплакував передо мною в Празі Камінський. І то особливо тоді, коли клята наука йому набридала, бо легко не давалась.

„Я тільки починав ставати на ноги — розповідав він. — Перший раз намолотив я багато пшениці. Почав плянувати своє господарювання. Намітив був собі уже наречену, дочку одного багатого хуторяніна. Тепер їздив би бричкою в гості до рівних мені, добрих господарів. Але вибухла проклята війна, і мене мобілізували. Не вдалося мені скористатись тією пшеницею”.

І саме та пшениця навіть і по довгих роках приводила Єпифанія до сказу, він аж підстрибував покаліченими ногами, стукав милицею об підлогу і проклинав з московською „матерщиною” навіть і свого рідного молодшого бра-

та, який тоді також був у Чехословаччині, тому, що він ту пшеницю споживав і пропивав.

Після дуже короткої муштри, як то взагалі тоді було, та ще ѿ поблизу фронту, солдата Камінського послали на передові лінії фронту. Незабаром він опинився в австрійському полоні, у таборі Яблонець. Там його було приділено для різних послуг при таборовій бібліотеці. Тоді він і почав писати свій бідний, малограмотний щоденник, який знайшли при таборовій бібліотеці, що його потім з усім таборовим архівом перевезли до українського Музею в Празі.

Той щоденник Камінського тримали в таємниці від нього, щоб він його не відібрав. І в тому щоденнику він також оплакував свою долю сина бідної вдови, що не могла дати йому належної освіти, а без неї він не міг досягнути і старшинського звання.

Десь в листопаді 1918 р. Камінський повернувся з полону до свого села Тавижне. І, як розповідав, він нібито брав участь у протигетьманському перевороті. Отож відтоді він і почав самотужки „добувати” собі старшинської ранги. Коли в березні 1919 р. українські війська залишили і Балтський повіт, то Камінський десь там заховався і з військом не відступав. А коли наша армія пішла в наступ, тоді він знову з'явився. Десь у вересні 1919 р. він зі своїм відділом, щось близько 20 партизанів, приспався до 5-ої Київської дивізії, якою командував от. Ю. Тютюнник.

„Отаманові” Камінському було приділено відтинок позиції, відповідної його силам. Ось тут і відбулася трагедія. „Отаман” Камінський намірився показати, що він може ворога розторочити самотужки, без наказу і без загального наступу, — а лише безпосередньо підлеглими йому „силами”. І він по відкритій горбовині повів своїх партизанів у наступ на комуністичні загони.

В одну мить іх усіх було скошено кулеметами та рушничним вогнем. А сам Камінський був важко поранений в обидві ноги. Загальним наступом нашого війська було відтиснуто червоних і від того горбка, де лежали забиті, а між ними непримінний, але ще живий і Камінський.

Командира 5-ої дивізії, от. Ю. Тютюнника, повідомили, що Камінський ще живий. Він відповів: „Не беріть його. Нехай гине на місці. Він самовільно, без наказу пішов у наступ, злочинно загубив людей, тому хай при них і сам лежить”. Але командир кінноти 5-ої дивізії, підполковник М. Полій-Сидорянський, який все це мені й оповідав, таки змілив Камінського на коня і вивіз його з-під нового обстрілу, та передав санітарям.

І вже аж у Празі, в тому мешканні Є. Камін-

ського, він за спеціального частування п. М. Палія-Сидорянського в моїй присутності зі слізами на очах казав: „Оде я маю сьогодні велике щастя гостити мого спасителя. Якби ось не вони, пан полковник, то я б на тому побоєвиці залишився б і загинув”. Але пізніше все те не перешкоджало Камінському на всі лади паплюжити того свого „спасителя”, — вже як голову Спілки Українських Інвалідів у Чехословаччині.

На тому, дуже сумному, „подвигові” липового „полковника” Спіфанія Камінського і скінчилася вся його військова кар’єра. Він лікувався в шпиталі, який одного дня провідав і Головний Отаман Симон Петлюра. До нього звернувся з проханням Камінський, фальшиво називавши себе „сотником” УНР, і Петлюра задоволив його прохання.

Самозваний „сотник” Камінський, що брехливо так себе називав навіть Петлюрі, дістав від Головного Отамана листа до місії УНР в Празі, який він доручив належно заопікуватися лікуванням „сотника” Камінського, який прибув з тим листом до Праги 23 листопада 1919 р.

Той лист Петлюри він зумів залишити і зберегти в себе, та скрізь носився з ним і показував його і мені, та, очевидно, й іншим, як доказ, що він є... „сотник”! І сам же наїво додавав: „Саме ось цим документом, підписанним Головою Директорії, Головним Отаманом Симоном Петлюрою, я і є підвіщений до ранги сотника”. А тих, що це заперечували, „переконував” ще й так: „Коли цар, бувало, хоч би й помилково когось звеличив вищою рангою, то вона залишалася уже за тією особою. А в нас Голова Директорії і Головний Отаман займав тоді таке становище, як у Росії колись цар”.

Допомогати раненому Камінському переїхати на лікування до Праги була призначена вже літня санітарка Уляна Шинкаренко. Вона довгими роками була його янголом-охоронником... Згодом Камінського настільки вилікували, що на лівій нозі залишились тільки шрами, а до правої — дуже пошкодженої — ноги зробили внизу протезні пружини. Він, звичайно, шкучтильгав, і мусів ходити за допомогою ще й дебелого ціпка.

Камінський умів тим своїм каліцтвом неабияк і спекулювати. Коли хотів чогось досягти, тоді він ту свою протезу відчіпляв, і всю п’яту правої ноги перев’язував, брав дві милиці і, спираючись на них, відправлявся в похід... В такому „бойовому” вигляді Камінський з’явився там, де хотів щось дістати...

Свою 80 чи 90% інвалідність Камінський умів використати на всі 100%. Мені якось голова місії УНР у Празі, проф. М. Славінський,

казав, що Камінський скоро вже і шкіру з нього здере. Все, мовляв, покликався на те, що Голова Директорії Симон Петлюра наказав вам опікуватись і помагати мені. Отож і виконуйте той наказ, бо інакше, мовляв, буду оскаржувати до суду.

Після закінчення лікування Камінського, за яке місяці чимало заплатила, його забрали з лікарні до приватного мешкання, та сестриця У. Шинкаренкова і заопікувалася ним. А по кількох роках спільног життя, вона мусіла заопікуватися ще й дочкою Камінського Наталкою, яку він прижив з якоюсь коханкою... Сестриця ж заробляла, і то досить добре, як масажистка.

Камінський записався студентом аж до двох університетів: Українського Вільного — на філософічний, та Чеського Карлового — на правничий факультет, і одержував студентську допомогу. А тим часом сидів дома в теплі та добре і готовувався до матури, мав добрих репетиторів. Деесь, мабуть у 1923 р., Камінський поїхав до українського військового табору в Йозефові, де тоді провадили матуральні курси. По кількамісячному там перебуванню, він повернувся до Праги з матуральним свідоцтвом, яке потім показував майже кожному зустрічному. А після того ніби вже цілком віддано взявся за студіювання права.

Слід відзначити, що всі свої, звичайно дуже аргантні, виступи на різних зборах він завжди починав словами: „Я, як правник... з правного боку...” і т. п. Але на іспитах із того права він завжди провалювався і врешті залишив ті „несмачні” студії. Але те йому не перешкоджало, мабуть, і в своїй автобіографії для НКВД іменувати себе „кандидатом прав Старославного Карлового Університету”.

В Українському Університеті він не лише студії, але й усі необхідні формальності так занедбав, що ніяк не міг би досягти того, що його найбільше приваблювало — звання доктора філософії. Тому він виявився здібним ще й на аж таку аферу, що про неї навіть і тепер неприємно згадувати, хоч уже й нема жодного живого з тих професорів, яких Камінський зумів ошукати. Після того, як він таким чином здобув звання липового „доктора філософії”, — Камінський почав подібно старатися, щоб дістати ще вищу і військову рангу.

Десь у 1928 р., на щастя Є. Камінського і на нещасть багатьох інших, особливо ж однієї добре чеської робітничої родини Бартів, наче з неба впав або з пекла виринув липовий „полковник” Володимир Мелентович. Дуже жвавий та балакучої вдачі панок. Отож той добродій і зумів активізувати двох членів Директорії — А.

Макаренка та проф. Ф. Швеця, а також і полковника Трутенка.

Післі багатьох засідань і обговорень, мабуть дуже поважних справ, виявилось, що полковника Трутенка підвищено до ранги генерал-хорунжого, його сина поручника Бориса — до ранги сотника, а самозваного „сотника” і ліпшого „доктора” Є. Камінського... да ранги „полковника”!!!

А незабаром, як і треба було сподіватись, та „обновлена політично-державна акція” завмерла... Залишився лише отой наслідок — „ранги”. Головний „активіст” того діла захопився був уже іншого справою: підшукував охочих на виїзд до Сингапуру. Але він мусів якнайшвидше повернутись до того Берліну, звідкіля він раніше прибув до Праги. З ним тоді поїхав ще один українець, який незабаром повернувся до Праги і розновів, як воно там було.

Зайшли зони до польського консульяту, де Мелентович зареєструвався вже як... поляк Богдан-Володимир Тур. І там „Тур” одержав 20 німецьких марок на двох, які звідтіля пішли шукати ще й іншого щастя. Вони опинилися в одному бюрі, де набирали охочих на виїзд до Південної Америки на різні роботи. На чолі того бюра стояв бувший російський сенатор Беллегард. Тут уже Мелентович — „Тур” зареєструвався як москаль, і його прийняли на виїзд до Бразилії.

Хворий на манію великої і на титуломанію Камінський не задовольнився навіть і тією фальшивою рангою „полковника”, бо головна його мрія і манія була така: він твердин, що у вільній Україні він обов'язково мусить стати генерал-губернатором військової округи в складі губерній Катеринославської, Херсонської й Подільської, з місцем осідку генерал-губернаторства в Одесі. — „На те я, — казав Камінський, — маю всі права! Я все буду переводити в життя дуже круто, але в білих рукахичках”.

Одного разу, коли мені вже набридло слухати „губернаторські” марення Камінського, я запитав його: „А яку ж Ви мені посаду призначите, як херсонцеві, у Вашому генерал-губернаторстві?”. Він нічого не відповів. Лише гікнув і певно подумав, що і я також мрію про те його „губернаторство”. Щоб розвіяти те його підозріння, я сказав: „Раніше треба звільнити Україну від московського окупанта, а потім думати про посади. Та й чому це ви думасте, що у вільній Україні має бути московська царська адміністративна система? Хіба лише тому, що вам захотілося бути генерал-губернатором?”

Ця розмова з Камінським несподівано була останньою. Після того він почав мене вважати

своїм найбільшим ворогом і виклинив мене в розмовах з іншими. А коли я через одного приятеля порадив Камінському, щоб він прочитав М. Гоголя „Записки божевільного”, то виявилось, що „доктор філософії” і „полковник” Камінський нічого не знав про той твір. Взагалі він дуже добре надавався на дієву особу якоїсь комедії. Тому я і показав Камінського одним з дієвих осіб моєї комедії „Завтавська січ”.

Але поряд із усіма тими злими рисами вдачі, Камінський був людиною негулящою, неп'ющою, некурящею і — на диво — книголюбом. Любов до книжок він, мабуть, придбав тоді, коли працював при таборовій бібліотеці. Тому він здобуті тим чи іншим чином гроші не марнував, а все купував книжки, та поповнював свою книгозбірню. Тому він мав чимало й таких книжок, які мені були конче потрібні для дисертації на тему „Державне розуміння Монтеек's та Руссо”, та для інших праць.

У позичанні книжок Камінський був цілком щедрою людиною. Іноді я брав у нього і 5-6 книжок, які міг тримати у себе необмежений час. Тоді я дізнався і про звичку Камінського підкresлювати з прочитаного ним у своїх книжках важливіші для нього місця іноді і по 20 сторінок, під лінійку олівцями — червоним і синім. Так він позичав книжки всім, хто до нього звертався.

Камінський усе старався добувати такі книжки, яких або зовсім у продажі не було, або тяжко було їх дістати. Такі, й особливо рідкісні, книжки Камінський не раз добував і злочинно: „позичав” ніби лише для прочитання і привласнював їх назавжди. Іноді пропонував плату за привласнені книжки.

Можливо мені сказали правду, що саме те книголюбство Камінського ще більше, ніж інвалідність, і спричинилося до його московського полону. Він міг легко розлучитися зі старою Уляною, з дочкою Наталкою, або разом із ними тікати від москалів. Але зі своєю книгозбірнею розлучитися, як і вивезти її — він не міг. І тому, мабуть, сидів біля неї, аж поки москалі його забрали разом із книгозбірнем. А, може, і з його другим щоденником, де Камінський міг іменувати себе не лише „полковником”, „доктором” і „кандидатом прав”, але навіть і майбутнім... „генерал-губернатором”!

Та чекісти, звичайно, швидко і краще ніж п. Н. Наливайко зорієнтувалися, хто був і є справді той інвалід, маніяк і авантурник Камінський, — не придатний бути і таким агентом НКВД, як Й. Крутій, М. Вербицький тощо, та для пересилання від його імені закликів до українських емігрантів повертались „на родінну”. То-

му Камінського запроторили на заслання.

Тому можна лише співчувати московським чекістам-чічиковим, які для своєї провокативної статті „Загублені роки” з таким її „поважним” завданням і вкрай забріханим людоловним змістом, — не знайшли між петлюрівцями жодного потрібного їм зрадника.

Отож не дивно, що та явно забріхана стаття не обдурила і не захотила жодного українського емігранта повернутись в Україну, а точніше на „ціліну” Казахстану та Колими! А на тоні від фальшиво возвеличеної в „Загублених роках” московської тиранії в Україні втікли літом 1961 р.: і видатний, нагороджений і сталінською премією, науковець д-р М. Ключ-

ко — до Канади, і син академіка, молодий інженер М. Середа — до Відня, а Всеолод Кравченко покінчив самогубством у Парижі, — на знак протесту проти московського поневолення України!!

І таких утікачів з України, напевно, були б десятки мільйонів, якби вони бодай в Одесі мали такі можливості до втечі, що їх мали східні німці в Берліні! І ті 3 мільйони німців, які, рятуючи свої душі, втікли там до Західної Німеччини, та дротяні, муровані й кулеметні залини московських чекістів у Берліні найпереконливіше свідчать, де саме цілі народи мають загублені не лише роки, але і все своє життя!

З українського життя

ЧЕРГОВА ДУХОВНА КОНФЕРЕНЦІЯ США І КАНАДИ відбулася у Нью Йорку в днях 23 - 28 вересня ц. р. за участі Єпископату і представ-

тургії не брав, а під час Богослужби, виголосив проповідь на тему двох на йіблійших заповідей Спасителя. Архиєпископ МСТИСЛАВ в церкві, переволненій вірними, сказав слово привіту для канадських учасників Конференції.

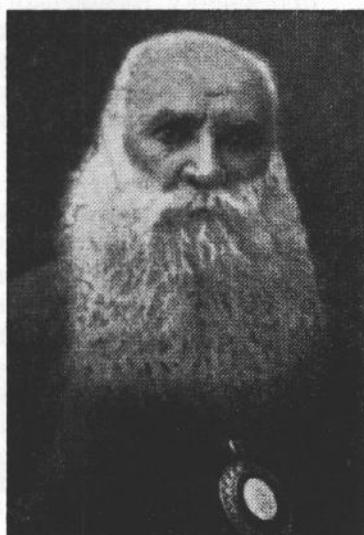
Після Літургії, яку правив Вл. МИХАІЛ, а проспівав катедральний хор під диригентурою проф. В. Зазітневича, тут же, в церковній замі, відбулася обід, під час якого присутні вислухали привіти і цінні промови канадських Гостей: Протопр. о. д-ра С. Савчука, Вл. АНДРІЯ і Вл. МИХАІЛА.

25 і 26 вересня у Нью Йорку і в осередку УПЦеркви в США м. Баунд Брук відбулися наради Єпископату обох митрополій щодо поширення праці і виявлення єдності Української Православної Церкви у вільному світі.

Така маніфестація єдності УПЦеркви є необхідна також в обличчі майбутнього Православного Собору на острові Родос, що його заініціювала Царгородська Патріярхія. Факт що до участі в соборі запрошена теж Патріярхія Московська, дає всі підстави сподіватися, що в ньому візьмуть участь також представники й інших православних церкв з-поза Залізної Заслони і що т. ч. собор на о. Родос стане чисто політичним вчовищем.

ПІДНЕСЕННЯ ХРЕСТІВ НА ЦЕРКВУ-ПАМ'ЯТНИК в Баунд Брук відбулося у неділю 1-го жовтня. Таким чином мрія про збудування Храму-Памятника жертвам боротьби за неза-

лежність України, завдяки жертвеності вірних, здійснилась. Залишається ще внутрішне викінчення церкви та приведення в належний вигляд

Митрополит
Василь Липківський

ників церковних управлінь Укр. Прав. Цер. США і Кан.

З цієї нагоди у неділю 24. IX., в катедрі Св. Володимира у Нью Йорку була відправлена соборна архієрейська Служба Божа, яку очолив Митрополит ЮАН в сослуженні Архиєпископа МИХАІЛА з Торонто, Єпископа АНДРІЯ з Едмонтону, Протопресв. о. д-ра С. Савчука, що прибули з Митрополитом ІЛАРІОНОМ, і численного духовництва УПЦеркви в США.

Митрополит ІЛАРІОН участи в Лі-

Митрополит
Іоан Теодорович

площі перед нею.

Три хрести зроблені з кольорового металю за зразками старовинних хрестів в Україні, посвятив Митрополит ЮАН, сказавши при цьому відповідне слово. Після Вл. Митрополита промовляв ще губернатор стейту Нью Джерзі Роберт Майнер, посадник м. Баунд Брук та інші американські й українські промовці.

Піднесення хрестів відбувалося посередині відкритої підйомі. З них, великий на центральну баню і

один менший на бічну, - це жертва окремих парафіян, а третій, на бічну - дар парафії з Ньюарку.

40-ЛІТТЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРА ВОСЛАВНОГО СОБОРУ, що відбувся в Києві в жовтні м-ці 1921 р. в Катедрі Св. Софії, Консисторія УПЦеркви в США відзначила величним урочистостями. Відомо, що Митрополит ЮАН на тому Соборі був покликаний до єпископського служіння. У зв'язку з цим подвійним ювілеем нашої церкви, Консисторія доручила настоятелям парафій відправити в суботу 14 жовтня (Свято Покрови) панахиду за душі спочилых учасників того Собору, а в неділю 15 жовтня молебень на інтенцію Вл. Митрополита, одночасно в парафіях відбути ака демії, концерти та доповіді, присвяче ні 40-літтю Собору 1921 р.

Центральні урочистості з нагоди цих річниць відбулися у Нью Йорку 14 і 15 -го жовтня. У суботу 14.Х. в 5 год. пополудні, в одному з кращих готелів Нью Йорку академія, присвячена 40-літтю Собору 1921 р., де головну доповідь виголосив професор Ів. Власовський, щіні промови Вл. Митрополит ЮАН, учасник Собору, та Вл. Мстислав, а мистецьку частину виповнив хор катедри Св. Володимира під керівництвом -проф. В. Завітневича за участі відомої солістки лі. Ганни Шерей. Зразу ж після академії, в тому ж готелі відбувся банкет на честь Владики Митрополита ЮАНА, де з привітами для ювілята виступали численні представники Централь українських політичних і громадських та наукових організацій і парафій УПЦеркви в США.

У неділю 15 жовтня, в катедрі Св. Володимира в Н.И., була відправлена соборна архиєрейська Служба Божа, яку очолив Вл. Митрополит в сослуженні Арх. Мстислава, кількох священиків, протодиякона о. Миколи Рибачука і диякона о. Іляшенка. Після Літургії був відправлений молебень подяки, а перед молебнем Вл. Митрополитові передано було як дарунок від духовництва Церкви, дві панагії, які належиться Іому носити як митрополитові Помісної церкви

Після Літургії в церковній залі, старажинам Сестрінства, відбулося прийняття, де з промовами виступали: Вл. Митрополит, Вл. Мстислав, проф. Власовський, та з численними привітами ряд промовців серед присутніх. .

З нагоди 40-ліття Київського Собо-

ру 1921 р. Консисторія видала пропалом'ятні нагрудні значки роб. проф Холодного, з написом довкола рисунку катедри Св. Софії: „1921-1961. СОБОР ВІДРОДЖЕННЯ УАПЦ”.

СОБОР УКР. ЕВАНГЕЛЬСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ ПІВН. АМЕРИКИ відбувся цього року 7-10 липня у Вінніпегу, Кан., саме під час відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у тому місті.

Предсідником Собору був пастор В. ВІННЯВСЬКИЙ та бр. Е. МАТВІЄЦЬКИЙ -секретар. На Соборі обговорено і положено низку справ, зв'язаних з діяльністю і сьогоднішніми потребами укр. евангельського руху. Принято ряд резолюцій, як от щодо становища УЄО до справ поєднання християнських церков, відновлення Рали Укр. Прот. Церков у Північній Америці тощо.

Собор УЄО вислав привіти королеві ЕЛІСАВЕТІ, президентові Кеннеді, прем'єрові Канади Діленбейкерові, президентові -У Н Р д-ру Ст. ВІТВІЦЬКОМУ і канадському міністрові М. Старові.

КОНФЕРЕНЦІЯ УКР. СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ відбулася в м. Кельн у зах. Німеччині в днях 8-9 липня ц. р. Засіданнями її провадила президія в складі А. Чернецького, пі. Л. Марголін-Гансен, що репрезентувала укр. соціялістичну організацію США і Канади, П. Феденко і А. Рибалко. Про діяльність ЦК УСП з часу останньої конференції 1950 р. подав звіт С. Довгаль, а доповідь про міжнародну ситуацію і положення в Україні виголо-

сив П. Феденко.

- Конференція розглянула новий проект статуту УСП та внесла ряд резолюцій і висловила свою вірність ідеї Української Народної Республіки.

7-Й ЗВИЧАЙНИЙ ЗІЗД ДЕЛЕГАТИ УКР. ГЕТЬМАНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АМЕРИКИ відбувся 3-4 вересня ц. р. в м. Детройт. Зіздом провадила президія в складі проф. др. М. Овчинник, др. В. Трутенко, пк. М. Янів і проф. Приймак. Обрано нову

Головну Управу Гетьм. Організації, інсталяцію якої перепровадив др. М. Симонович-почесний голова Гол.УГО. Головою нов. управи став інж. П. Запорожець. Інші члени керівних органів: проф. М. Чемний, проф. др. М. Овчинник, О. Бей, Л. Бей, М. Набожено, Е. фон Драгінда, Ст. Гава і полк. М. Янів. На зізді принято широкі резолюції та постанови.

Зізд закінчив свої наради молитвою та відспіванням нац. гімну.

ГЕНЕРАЛ ІВАН ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО, молодший брат пок. Командарма, дожив 1-о серпня ц. р. 80 літ свого вояцького віку. Є він сьогодні, мабуть, найстарший віком серед генералів Армії У Н Р. Народи вся 1 серпня 1881 р. в м. Баку на Караказі. Зараз з родиною проживає в м. Чікаго, США. Цього року, наказом по Військовій Офіції У Н Р підвищений в рангу генерал-поручника. Останнє його становище в Армії У Н Р - командуючий Окремою Кінною Дивізією.

3 хроніки УНДС

Трапляється іноді, ча жаль, що певна дата, яку завчасу слід би було відмітити або відзначити, пригадається -або хтось інший про неї пригадає -уже з певним запізненням, і тому з запізненням також приходиться про ту дату й згадувати.

Так сталося й у випадку 80-ліття Полковника Армії У Н Р МИХАИЛА ДЕРКАЧА, якому ще минулого року сповнилось 80 років вояцького життя, як про це довідуюмось з „Бюллетеню СБУВ у Канаді“ (ч.6-7, 1961).

Полковник М. Деркач походить з м. Лубні на Полтавщині. Службу для Батьківщини в українському війську розпочав уже 1917 р. В році 1918 був

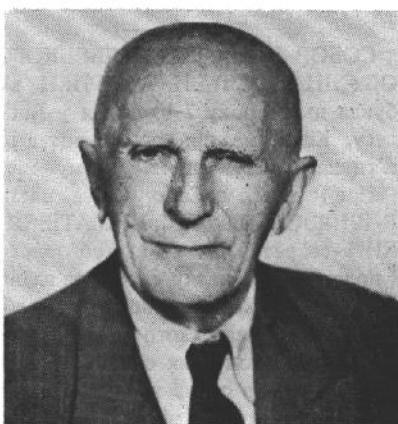
в складі відомого із своїх бравурних дій полку К. Гордієнка. Весною того року, з наказу от. Натієва, полк. М. Деркач сформував і очолив Окремий Охоронний Курінь, на чолі якого й відбув відомий похід на Крим. В р. 1919 полк. Деркач був відряджений в запілля Добрармії з дуже небезпечним і відповідальним завданням - збирання інформаційних матеріалів про її стан. В 1920 р. обняв становище нач-ка культу-освітнього відділу при Штабі 3-ої Залізної дівізії аж до переходу, восени того року, за Збруч, де в тaborах інтернованих укр. вояків провадив і далі інокропу культу-освітню роботу.

Кипуча діяльність ніколи не покидала Полковника. Таким він є і в США, де стало замешкав на заході, в Лос Анжелес. З усе зростаючим числом укр. еміграції на цьому терені, збільшується й діяльність як полк. Де рікача, так і інших, близьких до чього українських людей, які докладають зусиль, щоб в цій місцевості ортганізувати життя якнайкраще.

Так тут утворилася Православна парафія з церквою Св. апостола Андрія, до якої належить уже більше 80 укр. правосла. родин та біля 300 прихожан. Цю церкву було придбано за ціну \$20.000, яку він сьогодні вже майже сплачено. В тій парафії, що існує з 1951 р., полк. Деркач завжди був членом Церковної Ради, займаючи ріжні становища, аж още на останніх зборах обрано його Почесним Головою Ради, що дала йому змогу скласти частину обов'язків у парафії й уділнити більше уваги іншим справам і починанням.

До таких справ належить, напр., організація ріжних закладів, як от школи для нашого доросту, іdalyni, де, звичайно після Служби Божої збираються по далеких периферіях від Сан Діяго аж до Сан Франциско

роєкідані парафіянини, обмірковують та погоджують свої справи. Тому тут, мабуть ще більше ніж деінде в США, українці гуртується при цер-

**Михайліо Деркач
Полковник Армії УНР**

кві. Видеться тут бюлетень „Наше Слово“ і проводиться робота за приєднання якомога більшого терену під вплив нашої Церковної Ієрархії. Недавно, як відомо з преси, в Лос Анжелес відкрито Український Народний Дім при Культурному Осередку де, в неділю 23 липня ц. р., відбулася

урочиста імпреза за участі американських представників з нагоди Тижня Поневолених Націй.

У всіх цих, як і інших починаннях неодмінно бере участь і полковник М. Деркач і, спираючись на співзвучну громаду, із своєї ініціативи, відкрив Відділ УНДС в Лос Анжелес, порозумівшись перед тим з Гол. Управою у Нью Йорку.

Про турботи полк. М. Деркача у зв'язку з передачею бойового стягу 3-ї Залізної Дивізії до Укр. Нац. музею в Онтаріо, Каліф. (1955 р.), а 4 червня 1961 р. Консисторії УПЦ Церкви в Баунд Ерку, було вже згадано в попередньому числі „Тризуба“

7-го жовтня цього 1961 р. полковник М. Деркач докінчив 81 рік свого, повного кипучої праці, життя, Жартовливо він каже, що десь біля 2014 року з гаком прийде кінець його життя, - а може, - каже він далі, - ніколи не вмру, бо на цю тему щось таке лікарський мир балкає».

Бажаємо щиро Панові Полковникові прожити в добром здоров'ю і душевному спокої ще много літ і далі працювати для добра нашої спільноти справи, для якої він трудився все своє життя.

Всячина

ВОРОГІВ КАРАТИ, БРАТІВ ВІЗВОЛЯТИ

Хто з штабних старшин славного Запорозького Корпусу ще серед живих, ті ще мабуть, не забули молодого СОТНИКА ШЕПЕТКІВСЬКОГО, наснаженого невтомністю та гарячим запалом незламного патротизму. Гід час нашого походу на Київ він чергувався з сотниками Барилом та Радченком по оперативному відділу штабу Запорозького Корпусу.

Коли і як ШЕПЕТКІВСЬКИЙ опинився в за-піллі ворога, я не пам'ятаю, бо й сам був залишений хворим на початку Зимового Походу на ласку долі. Та ось, трохи оклигавши, влітку 1920 року я зустрівся на ст. Кременчук з бувшим урядовцем відділу зв'язку штабу Запорозького Карпусу, ім'я якого тут подати не можу, він і розповів мені про неймовірну, героїчну пригоду того СОТНИКА ШЕПЕТКІВСЬКОГО, що дійсно свідомо поклав і тіло, і душу за волю України.

Не названий тут колега в свій час був зв'язковим між СОТНИКОМ ШЕПЕТКІВСЬКИМ та ОТАМАНОМ ДЕРЕЩУКОМ, бувшим державним інспектором Запорозького Корпусу, який, відірвавшись від славетних військ Зимового

Походу, провадив повстанську боротьбу з червоним ворогом на Єлисаветградщині.

СОТНИК ШЕПЕТКІВСЬКИЙ, з наказу ОТАМАНА ДЕРЕЩУКА, зумів просунутись на те жахливе становище, звідки була можливість і кати і милувати: на посаду оперативного комісара та слідчого Кременчуцької чрезвичайки. Багато СОТНИК ШЕПЕТКІВСЬКИЙ визволив нашого брата з лап московських опричників, не мало знищив він і ворогів волі України, тією зброєю, яку взяв від ворога для помсти над ворогом його ж зброєю. Та не довго тішилася його запорозька душа. Заарештували якогось знатного комуніста з кременчуцького „сучого кутка“, ШЕПЕТКІВСЬКИЙ віддав його на розстріл і, поки спромоглися рятувати „помилково заарештованого“, було вже пізно.

А ШЕПЕТКІВСЬКИЙ ні перед ким за свої вчинки не сповідався, с вої мрії, свої сподівання він забрав на той, невідомий світ, з собою.

Не дивно, як читаючи оце, хотіє завагається повірити, як це зміг ШЕПЕТКІВСЬКИЙ дістатися на те становище, звідки була можливість ворога карати, братів візволяти.

В червоній армії в той час „забракло“ інтелі-

гентних комуністів і нікого було висовувати на відповідальні посади, тому Ленін ридав декрет про так званий, „комуністичний двохтижневик”, щоб кожного бажаючого червоноармійця в той двохтижневик можна було втягти в партію, хоч потім, в більшості, ті двохтижневі кар'єристи були знищенні.

ШЕПЕТКІВСЬКИЙ, як і немало інших і на-
їць, і „білих”, хворим на тиф попав до війсь-
кового шпиталю. Хто з хворих або ранених
подав, був, в той час з цппитального ліжка зая-
зу про вступ до партії, за того ручався сам НА-
ЧЕВАК (начальник евакуації, якому підлеглі
були всі шпитали).

На останнє запитання анкети: „В якій галузі
бажав би працювати”, ШЕПЕТКІВСЬКИЙ від-
повів, що бажав би працювати в системі ВЧК.
От і все.

В березні 1920 року, якраз тоді, коли проход-
ив той комуністичний двохтижневик, я теж і
лікувався, і рятувався по фіктивній довідці в
військовому шпиталі. Мій сусід по ліжку, лейб-
гвардії ротмістр, вихованець пажеського каде-
тського корпусу, князь МЕДВІНСЬКИЙ, також
лікувався від запалення легенів, яко червоноа-
мієць він теж подав в партію і останньою від-
повіддю в анкеті висловив бажання працювати
в „органах ВЧК”, але цей, напевне, з метою
боротьби з сепаратистами. Вже, майже виду-
жавши, цей ренегат несподівано помер після
рецедиву своєї хвороби. — І. Диканський.

Хиба Мойзе Чомбе. Домагання незалежності
для країни є для декого справою ризиковною.
Якщо той, хто тієї незалежності домагається
є комуніст — ми йому її даемо. Навіть у тому
випадку, коли це кидає його країну в хаос.

Але коли йдеться про голову уряду, обраного
парляментом, що діє завдяки підтримці пуб-
лічної опінії своєї країни, тоді його не визна-
ють. Ми відмовляємо йому в самостійності.

І хто ж відмовляє? Партизани самовизначен-
ня, права народу порядкувати самим собою.

Хибою М. Чомбе є, що він не комуніст, не є
неук. Якби він таким був, — мав би підтримку
від усіх Західних демократій. Але він таким не
є. Він навіть походить з королівської родини
Люндас, одного з найбільших племен централь-
ної Африки. Свого часу був студентом Методи-
стської місіонерської школи, а крім того, має
її університетську освіту.

Отож, коли він не хоче, щоб його провінція
Катанга впала в хаос, коли він відмовляється
замінити бельгійських урядовців і функціона-
рів пропагандистами з комуністичних націй, що
прийдуть колонізувати його батьківщину, Віль-
ний Світ сміється йому в лиці. А тому, що йо-

З глибоким жалем сповіщаємо про несподіва-
ну смерть

бл. пам. ВАСИЛІЯ ШУЛЬГИ

Полковника Армії УНР, учасника Зимового По-
ходу і Лицаря Ордену Залізного Хреста та
Хреста Симона Петлюри.

Покійний спочив навіки 6-го жовтня 1961 р.
на 72-му році життя в Бостоні. Тлінні останки
Його перевезені і поховані були 10-го жовтня
ц. р. на Українському Православному Військо-
вому Цвинтарі при Осередку УПЦеркви в м.
Баунд Брук.

Прибитій тяжким горем Дружині Покійного,
Пані Антоніні Шульга висловлюємо наше най-
глибше співчуття.

Відділ УНДС в Бостоні
Гол. Управа УНДС в США

го країна є найбагатшою у всьому колись Бель-
гійському Конго, — ми безсорою обвинува-
чуємо його — без будьяких підстав — що він є
наймитом великих компаній, тут льокованих,
бо так його прозвав Люмумба. Незалежність
Катанги дратувала б Советів. Бо ж тут мож-
на попробувати поширення. Можна в'єднати
з Катангою Касі й Ківу, щоб потім створити
федерацию з Руандо-Урунді, що іх також мож-
на об'єднати.

Так, колишнє Бельгійське Конго могло б
стати поділеним на двос, подібно Кореї, подіб-
но В'єтнамові, подібно Німеччині.

Але це негарно! Ми краще воліємо уніфіка-
цію й об'єднання . . .

Так як Християнської Мадярщини і Христи-
янської Польщі. (“National Review”)

До українсько-московських взаємин, — Не-
давно відвідав католицький Джорджтавнський
університет у Вашингтоні був. російський князь
Урусов, тепер священик-езуїт і професор Форд-
гемського університету. Ці відвідини він м. ін.
використав і для того, щоб дошкілити профе-
сорові Джорджтавнського університету Л. Доб-
рянському, голові Українського Конгресового
Комітету, теж католиків. Католицьким отцям
у Джорджтавнському університеті о. Урусов
скаржився на проф. Л. Добрянського, що мов-
ляв, Л. Добрянський порушує католицькі цер-
ковні наставлення, бо коли Богородиця яви-

ореєкціїнн макюпесом",
таджкою тутхтина, отже є таджкин "само-
а тенеп о. езит дыкоа, єнгіліким кюлоч та-
He тиңжынш тоңорола жолалы, тоңор, киңяч,
Foot ("Академікалық Тұрақтылықтардың Қарашасы").
і міндеттес наң түн, мінде ғанағатын Қарашасы
жынын "Дөңгелектердің міндеттес наң түн, а ол на-
наң наңасағын зөспілдірін жүйетік Foot, а ол на-
наң істанбұрын шынын жағым, тоңин Bo-

Леонід Мосандз

ОСТАННІЙ ПРОРОК

456 старінок друку. Ціна книжки: у твердій
оправі — 6.00 дол., в картоновій — 4.50 дол.

Замовляйте по адресі:

Mr. P. Fedorenko, 155 Parkside Dr.,
Toronto, Ont., Canada

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ

З осн. Дончук: „МОРЕ ПО КОЛІНА”. Сатирична повість. Вийшла накладом автора у Філадельфії 1961 р. з друкарні в-ва М. Денисюка в Чікаго, США. Тираж 1000. Має 295 стор. чіткого друку на гарному папері. Є це друга частина сатиричної повісті, якої перша частина вийшла п. н. „ГНАТ КІНДРАТОВИЧ”, а третя, як заповідає автор, вийде п. н. „Ясновидець Гері”. Ціна на книжці не зазначена, а в продажу \$ 4.00

І Р. О з г і н : „ВОЛОДИМИР Л. СИМИРЕНКО”. Книжка вийшла накладом УВАН в Канаді як ч. 8-9 Серії „Українські вчені р. 1959-1960” у Вінниці, Кан., за редакцією М. І. Мандрики. На 82-х стор. поданий короткий нарис життя та наукової і громадської діяльності визначного нашого науковця-помолога В. Л. Симиренка, з яким автор монографії, проф. Ів. Розгін співпрацював у низці наукових установ в Україні. Ціна не зазначена.

Проф. М. Гадяцький: „ДЖЕ-

РЕЛА МОСКОВСЬКОГО КОМУНІЗМУ”. Видання Краєвої Управи СВУ в Канаді, Торонто, 1960 р. друкарня „Київ”. Стор. 128. Ціна не подана.

Інж. К Телічко: „НАШ ЗАВДАННЯ”. Видання Централі Союзу Українців Самостійників, Едмонтон. Є це зміст доповіді, яку виголосив ген. секр. названої Централі інж. К. Телічко з Едмонтону на спільній сесії всеканадського загального з'їзду СУС, що відбувся в Торонті 9 липня 1960 р.

„БЮЛЕТЕНЬ Т-ВА ПРИХИЛЬНИКІВ УНР” в Міннеапаліс-Сейнт Пол, Мінн. США ч. 6, липень 1960. Циклостиль, стор. 24, плюс на окремому листі портрет Т. Шевченка.

„БЮЛЕТЕНЬ СОЮЗУ БУВШ. УКР. ВОЯКІВ КАНАДИ”. чч. 5, 6-7. Торонто. Друк. „Київ”.

„ВІСТИ”. Орган Військово-політ. думки Крайової Управи кол. Вояків і УД-УНА в Німеччині. ч. 103. вересень 1961 р. Стор. 96.

„ВІСТИ КООМБАТАНТА” ч. 1-2. Нью

Йорк 1961. Видають: Гол. Упр. ОбВУА і ГУ Братства кол. вояків і УД УНА, за співучасти Б-ва УССів, Об'єднання к. в. УПА і Укр. Стрілецької Громади в Канаді.

ПОЖЕРТВИ

Пресовий фонд

КАНАДА: інжен. Є. Пастернак \$ 10.00, І. Скляренко 5.00, пані М. Волосевич 2.60, П. Корбань 2.60, д-р Зоя Шлітас 2.00, інж. І. Кіріченко 2.00, П. Федоренко 0.60.

АНГЛІЯ: май. М. Кощук 2.75. Баффало: М. Чорнокосинський 20.00. Вашингтон: др. І. Драбатій 10.00, Гренл. Репідс: май. М. Отрешко-Арський 0.80. Ню Йорк: інж. Д. Дмитренко 12.00, інж. З. Івасишин 10.00, А. і Є. Зубенко 8.00, С. Нечипорук 5.00, сотн. К. Марущак 5.00, Ів. Толочний 2.50, сотн. А. Круглий 1.00.

ТРЕНТОН: пі. Анна Самосій 2.60.

Разом \$ 106.45.

Всім жертвам складаємо сердечну подяку.

СИМОН ПЕТЛЮРА — ДЕРЖАВНИЙ МУЖ

Книжка має 192 стор. з 30-ма ілюстраціями-світлинами авторів статей, найближчих співробітників Симона ПЕТЛЮРИ і будівничих української державності під його проводом.

Ціна книжки в твердій оправі
тільки \$ 2.50.

Замовляти можна в редакції „Тризуба”

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І ЧИТАЙТЕ

Двомісячник

ТРИЗУБ

Орган Української Національно-Державницької Думки.
Видає Український Національно-Державний Союз в США
(УНДС). Редактує Колегія.

Річна передплата \$ 2.40.

Передплату приймають Відділи УНДС, як рівно ж і
редакція журналу, під адресою:

A. Zubenko, 330 E. 15th Street, New York 3, N. Y.